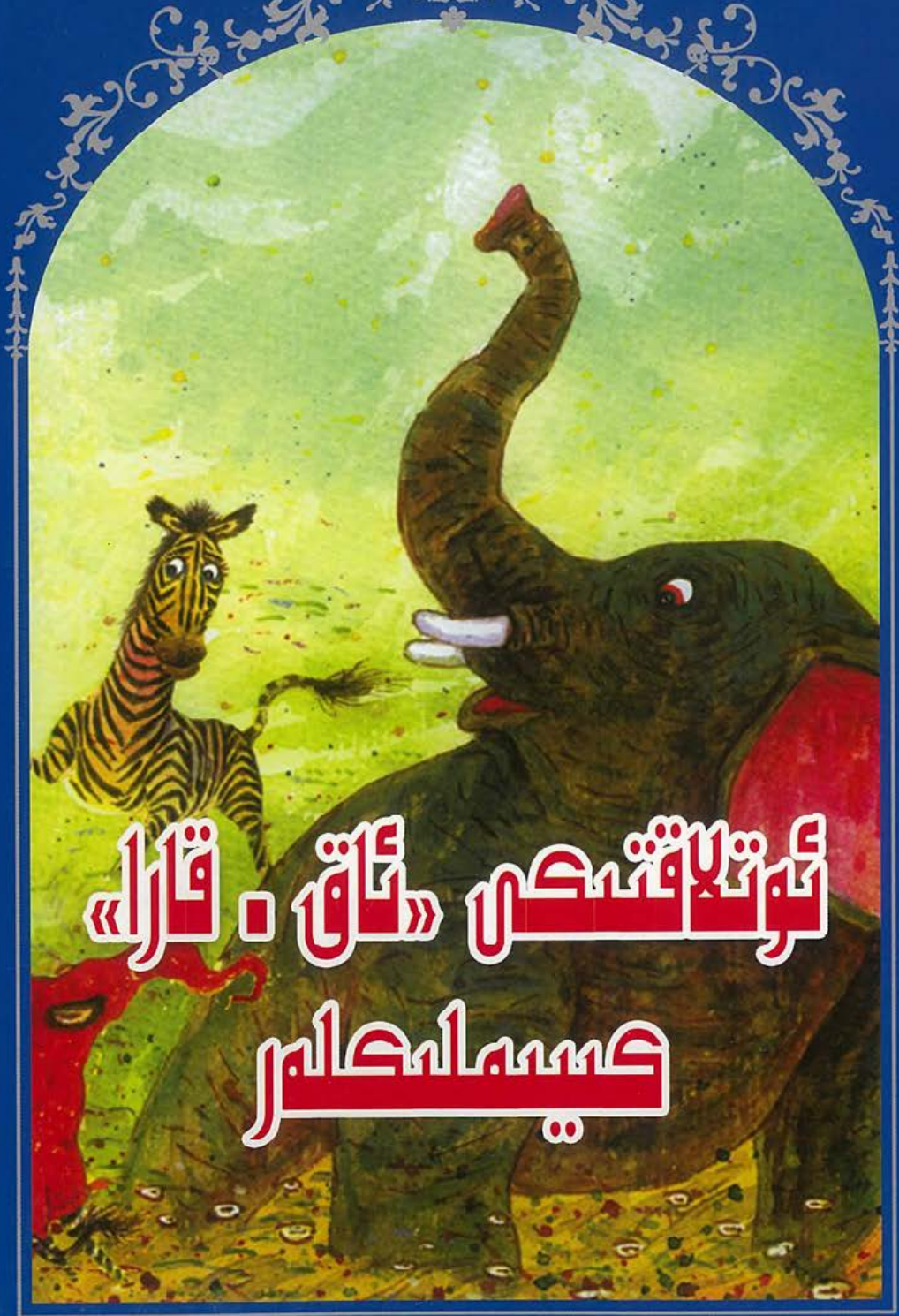
«قىزىل يىڭنا غۇچ» رەسىملىك چۆچەكلەر مەجمۇئەسى

ئوتلاقتىكى «ئاق . قارا» كىيىكلەر

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى

يوقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: ئازات بارات

ISBN 978-7-5469-3925-4

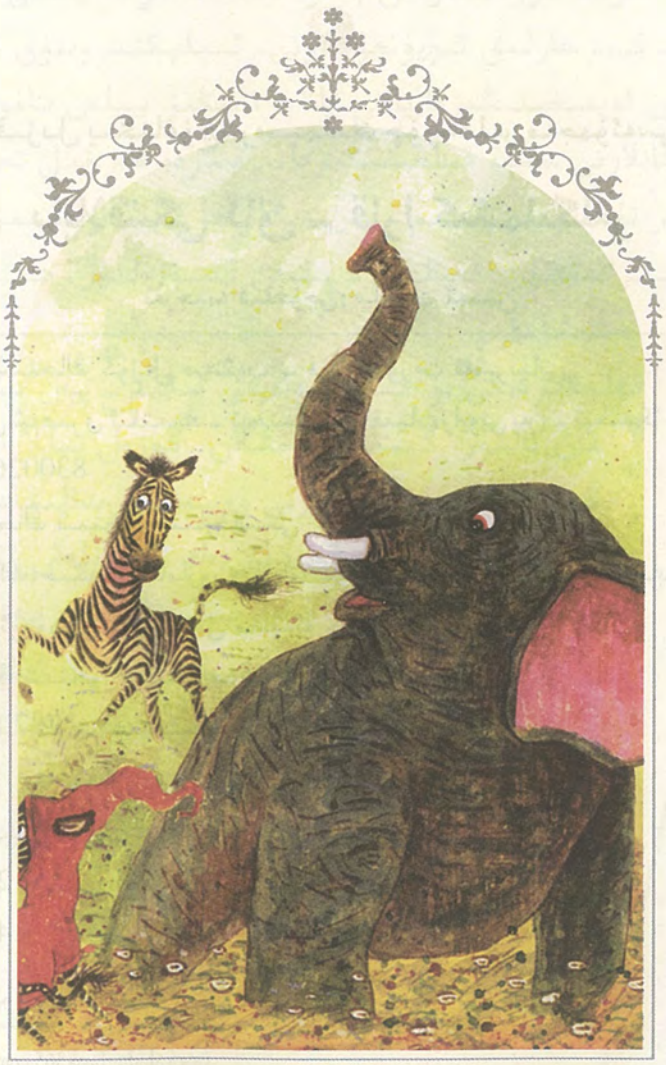
定价：29.80元

上架建议：少儿专柜

«قىزىل يىڭناغۇچ» رەسىملىك چۆچەكلەر مەجمۇئەسى

ئوتلاقتىكى «ئاق ـ قارا» كىيىملىكلەر

تەرجىمە قىلغۇچى: سائادەت ئىمىن

شىنجاڭ گۈزەل سەنئىتـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى

بۇ كىتاب بېيجىڭ ئېلېكترون سانائىتى نەشرىياتىنىڭ 2010 ـ يىلى 1 ـ ئاي بېيجىڭ 1 ـ نەشرى، 2010 ـ يىلى 1 ـ ئاي 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根北京电子工业出版社 2010 年 1 月北京第 1 版，2010 年 1 月第 1 次印刷版本翻译出版。

پىلانلىغۇچى: يۇ ۋېنشېڭ
مەسئۇل مۇھەررىرى: مۇرات ئالىم
مامۇت ئىسمايىل
مەسئۇل كوررېكتورى: مېھرىبان نۇرئەخمەت

گۈزەل سەنئەت مۇھەررىرى: ئازات بارات
تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: ياسىن ئوبۇلقاسىم
باسما مەسئۇلى: لىيۇ ۋېيىيۇ

«قىزىل يىڭناغۇچ» رەسسىملىك چۆچەكلەر مەجمۇئەسى

يايلاقتىكى ئاق ـ قارا كىشىلىكلەر

تەرجىمە قىلغۇچى: سائادەت ئىمىن

نەشر قىلغۇچى: شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى ئىقتىساد ـ تېخنىكا تەرەققىيات رايونى پەن ـ تېخنىكا باغچە يولى 5 ـ قورۇ
پوچتا نومۇرى: 830026
تارقاتقۇچى: شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى
تور دۇكىنى: داڭ داڭ، جىڭدۇڭ، ئامازون، تاۋباۋ، تىيەنماۋ، دۇدۇ، تاۋباۋ . شىنجاڭ سايامەت كىتابخانىسى
بەت ياسىغۇچى: ئۈرۈمچى بياۋگەنجى مەتبەئە چەكلىك شىركىتى
باسقۇچى: بېيجىڭ شىنخۇا مەتبەئە چەكلىك شىركىتى
فورماتى: 1092 × 787 مىللىمېتىر، 1/16
باسما تاۋىقى: 8
نەشرى: 2014 ـ يىلى 10 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
بېسىلىشى: 2014 ـ يىلى 10 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
كىتاب نومۇرى: ISBN 978 – 7 – 5469 – 3925 – 4
باھاسى: 29.80 يۈەن

تور نەشرى: دۇدۇ تورى (www.dudu-book365.com)
تور كىتابخانىسى: تاۋباۋ تورى، شىنجاڭ سايامەت كىتابخانىسى (http://shop67841187.taobao.com)

ئاجايىپ ياخشى رەسىملىك پەننىي كىتاب

ـــــ كىچىك ئوقۇرمەنلەرگە

سۆيۈملۈك كىچىك دوستلار، ھەر قېتىم تېلېۋىزور ئالدىدا ئولتۇرۇپ، پۈتۈن زېھنىڭىز بىلەن تەسىرلىك ھەم جانلىق كۆرۈنۈشلەرنى كۆرگىنىڭىزدە، لىرىك مۇزىكىلاردىن بەھرىلەنگىنىڭىزدە، يەسلى ياكى باغچىلارغا بېرىپ قىزىقارلىق ئويۇنچۇقلارنى، ئېلېكترونلۇق ئويۇنلارنى زوق بىلەن ئويناۋاتقىنىڭىزدا ياكى ئاتا ـ ئانىڭىز بىلەن تاغۇ ـ دەريا، باغۇ ـ بوستانلارنى سەيلە قىلغىنىڭىزدا... سىزدە ھەرخىل تەسىرات ۋە سوئاللار تۇغۇلۇپ، ئىلىم ـ پەن دېگىزىغا غەرق بولامسىز؟ ئىلىم ـ پەن سىرلىقتۇر، ئىلىم ـ پەن گۈزەلدۇر، ھەممىگە چېتىشلىقتۇر.

قولىڭىزدىكى بۇ كىتاب بەئەينى ئىلىم ـ پەن دېگىزىدا كېزىۋاتقان ئالتۇن كېمىگە ئوخشاش، گۈزەل تاللارنى، جانلىق ھەم قىزىقارلىق رەسىملەرنى ۋە پەننىي بىلىملەرنى ئۆزىگە مۇجەسسەملەپ، چۆچەكلەردەك ئېپادىلەش ئۇسۇلى ئارقىلىق سىزگە ئىلىم ـ پەن بىلىملىرىنى يەتكۈزۈپ بېرىدۇ.

سىزنىڭ ئىلىم ـ پەن دۇنياسىنىڭ ئىشىكىنى چېكىپ، ئېچىدىكى سىرلىق دۇنيانى چۈشىنىشىڭىزگە، ئىلىم ـ پەننىڭ مۇھىملىقىنى بىلىشىڭىزگە، ھەمدە ئاشۇ ئىلىم ـ پەنگە تولغان دۇنيادا ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىڭىزگە ياردەم بېرىدۇ.

مۇندەرىجە

ئوتلاقتىكى «ئاق ـ قارا» كىيىملىكلەر 1

ئايدىڭدىكى چاقىرىق 25

قورقۇنچاق مۇشۇكياپىلاق 49

سېھرىگەرلىك قىلالايدىغان ئۇزۇن تۇمشۇق 73

ئەقىل سىناش مۇسابىقىسى 97

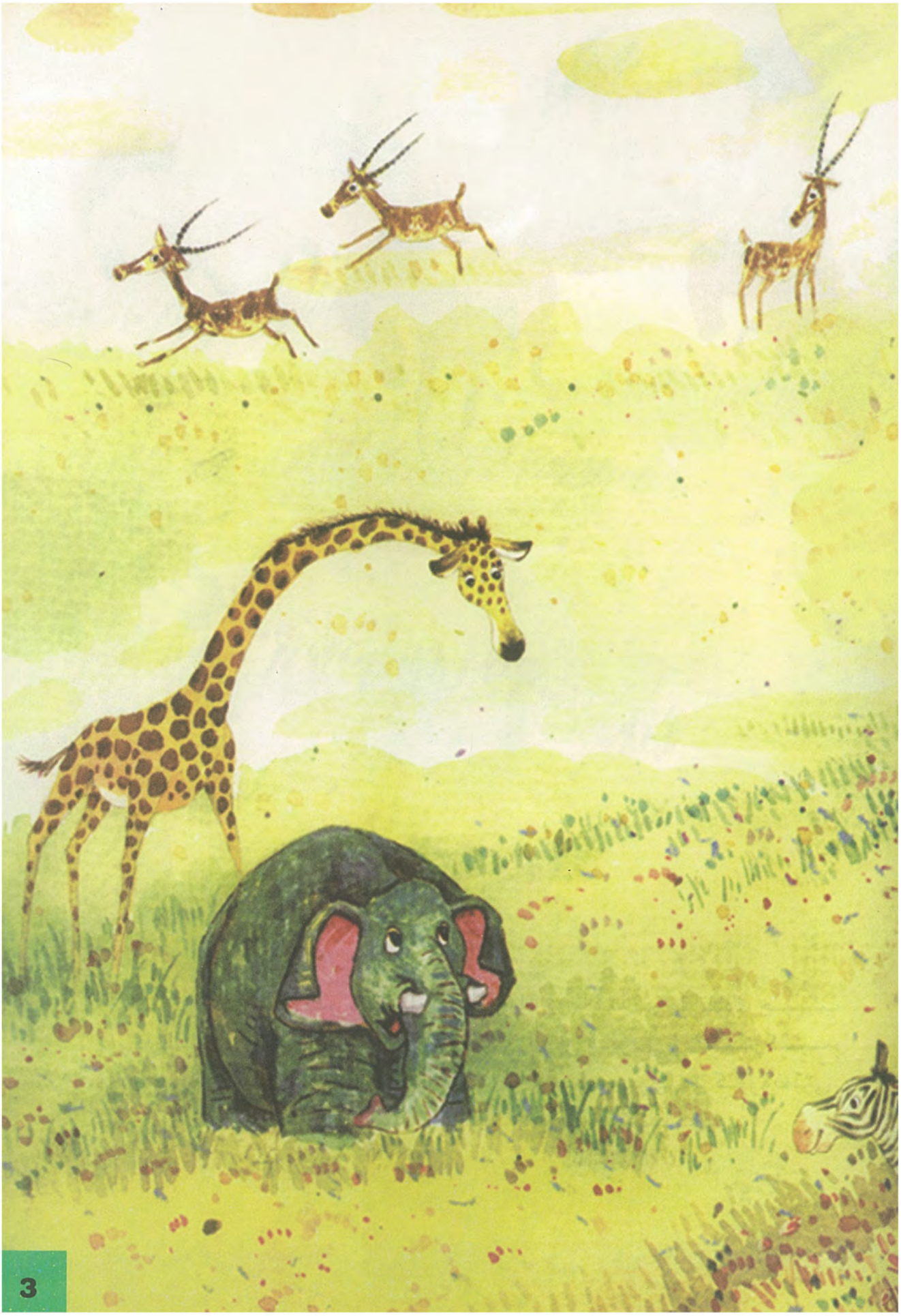
ئوتلاقتىكى «ئاق ـ قارا» كىيىملىكلەر

ئافرىقىنىڭ كەڭرى ئوتلاقلىرىدا بىر توپ زىبرا (تاغىل ئات) ياشايدۇ. ئۇلار ئۇچىسىغا ئاق-قارا يوللۇق كىيىم كىيىۋالغاچقا، بەك چىرايلىق كۆرۈنەتتى.

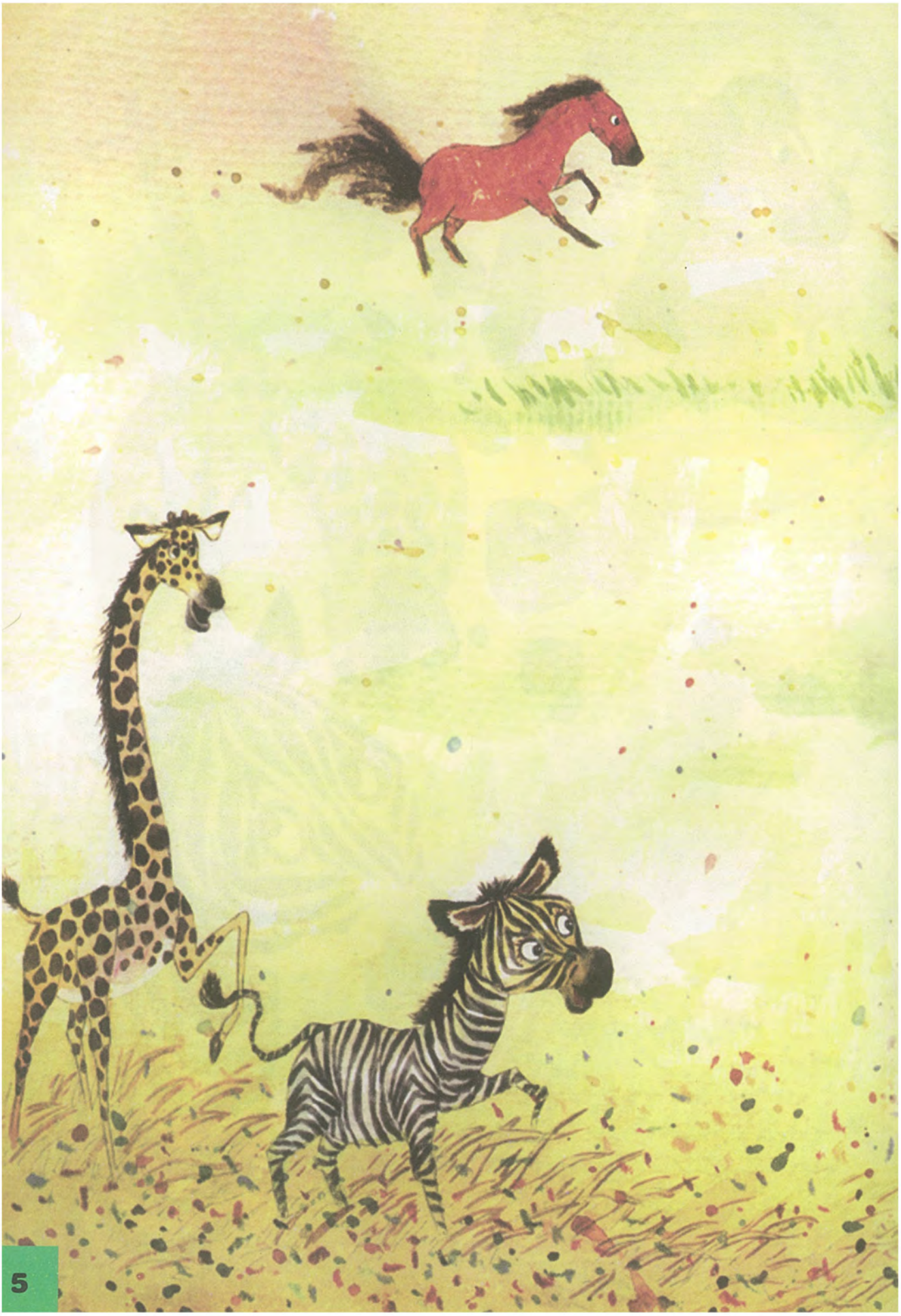
زىبرالار ئىچىدە تۇغۇلغىنىغا ئانچە ئۇزۇن بولمىغان جىمى ئىسىملىك بىرى بار بولۇپ، ئۇ ئانىسىنىڭ ئاسرىشى بىلەن بارغانسېرى چوڭ بولۇشقا باشلىدى.

بىر كۈنى، جەمى بىر توپ ياۋا ئاتلارنىڭ ئوتلاقتا ئۇچقاندەك چېپىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرۈپ قالدى. ئۇلار كىيىۋالغان قىزىل رەڭلىك كىيىم قۇيۇق نۇرىدا ئوتقاشتەك جۇلالىنىپ ئاجايىپ چىرايلىق كۆرۈنەتتى. جەمى ئۇلارنىڭ ئۇچىسىدىكى كىيىمگە ھەۋەس قىلىپ كەتتى.

«مەنمۇ ئاشۇنداق چىرايلىق كىيىمنى كىيىپ ئوتلاقتا يۈرۈپ باققان بولسام قانداق ياخشى بولاتتى ـ هە، هەممەيلەننىڭ كۆزىدىن ئوت چىقىرىۋېتەتتىمدە!» دەپ ئويلىدى جىمى، ئويلىغانسېرى كۆز ئالدىدىن ئاشۇ قىزىل كىيىم نېرى كەتمىدى.

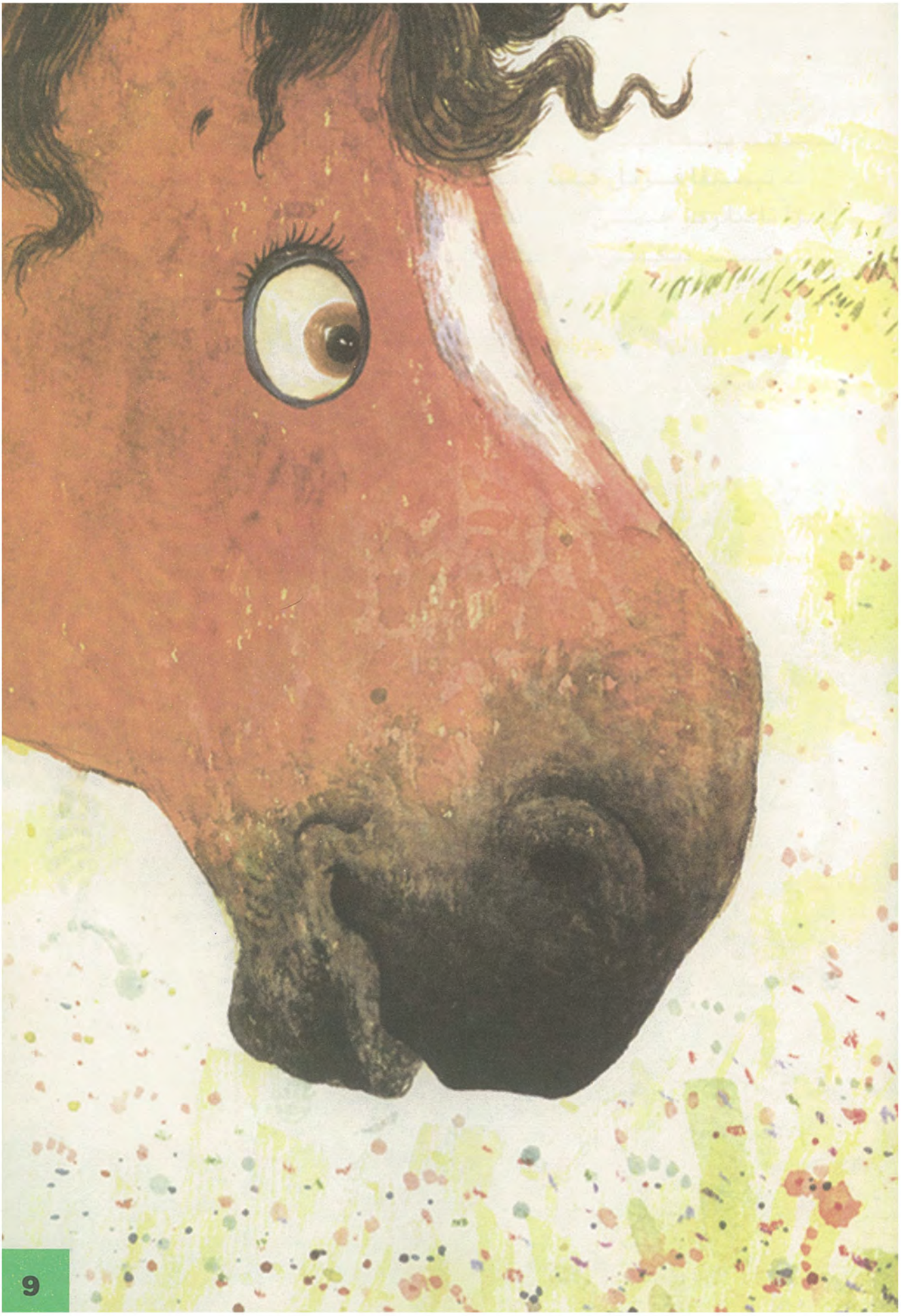

شۇنىڭ بىلەن، جىمى يۇگۈرۈپ بېرىپ ياۋا ئات تاغنى تېپىپ يالۋۇردى:

ــ ياۋا ئات تاغا، سىلەرنىڭ قىزىل كىيىمىڭلار بەك چىرايلىق ئىكەن، ماڭا بىرەرنى بېرەرسىزمۇ؟

دەسلەپتە ياۋا ئات تاغا ئۇنىمىدى، بىراق جىمى ئۇنىڭغا يېپىشىپلىۋالـ غاچقا ئاخىرى ئىلاجسىز ئۇنىڭغا بىر قۇر كىيىم بەردى.

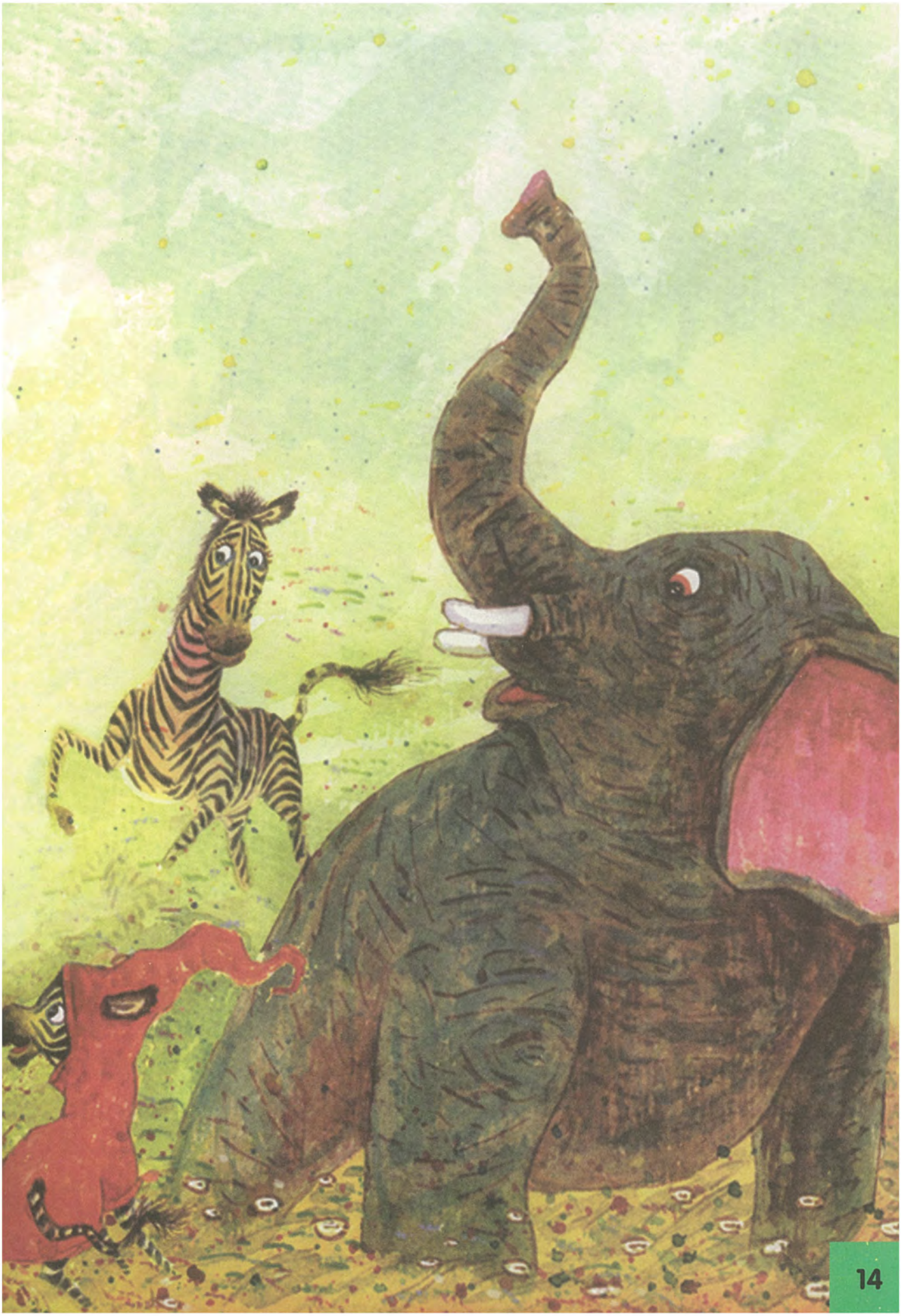

جمى قىزىل كىيىمنى كىيىپ خۇشاللىقىدا قىيغىتىپ ـ سەكرەپ ئا-
نىسىنىڭ يېنىغا كېلىۋىدى، ئانىسى كۆرۈپلا جىددىيلىشىپ كەتتى ۋە :
ــ نېمىشقا قىزىل كىيىم كىيىۋالدىڭ، دەرھال يېشىۋەت، ـ دېدى.
زېبرا تاغلارمۇ جىمىنى ئاگاھلاندۇرۇپ :
ــ كىيىم دېگەننى خالىغانچە ئالماشتۇرساڭ بولمايدۇ. ئۇنداق
قىلساڭ خەتەر چىقىپ قالىدۇ!ــ دېيىشتى.
ــ بۇ دېگەن شۇنچىلىك چىرايلىق كىيىم
تۇرسا، كىيگىنىم كىيگەن!ــ دېدى جىمى
تۇمشۇقىنى ئۇچلاپ نارازى بولغان هالدا.

دەل شۇ چاغدا، بىر شىر ئېتىلىپ كەلدى. ئوتلاقتىكىلەر پاتىپاراق بولۇشۇپ تەرەپ - تەرەپكە قېچىشتى، زېبرالار دەرھال تارقىلىپ ئوت - چۆپ، چاتقاللار ئارىسىغا كىرىۋالدى، جىمى «شىر مېنى تاپالمايدۇ» دەپ ئويلىدى. كىم بىلسۇن، شىر ئۇدۇل ئۇ دالدىلانغان تەرەپكە ئېتىلىپ كەلدى، جىمى قورقىنىدىن تۇگۈلۈپلا قالدى. كۆڭلىدە: «شىر مېنى قانداق بايقاپ قالغاندۇ؟» دەپ ھەيران قالدى.

شۇ چاغدا غەزەپلەنگەن ئانا زىبىرا ۋە زىبىرا تاغلار يوپۇرۇلۇپ كەلدى، پىلمۇ ئۇزۇن تۇمشۇقىنى شىلتىپ ياردەمگە كەلدى. ئاخىرى ئۇلار شىرنى قوغلىۋەتتى.

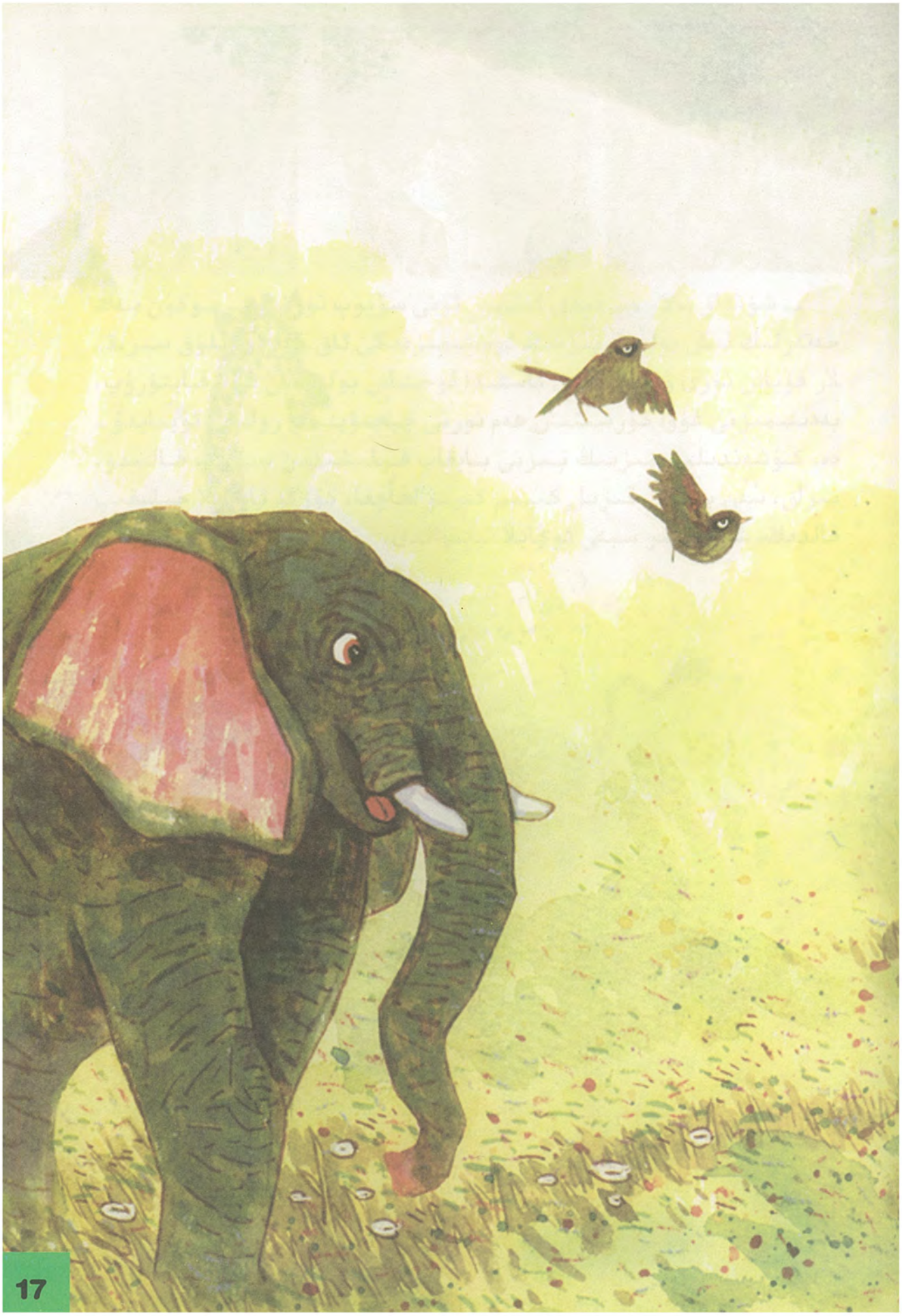

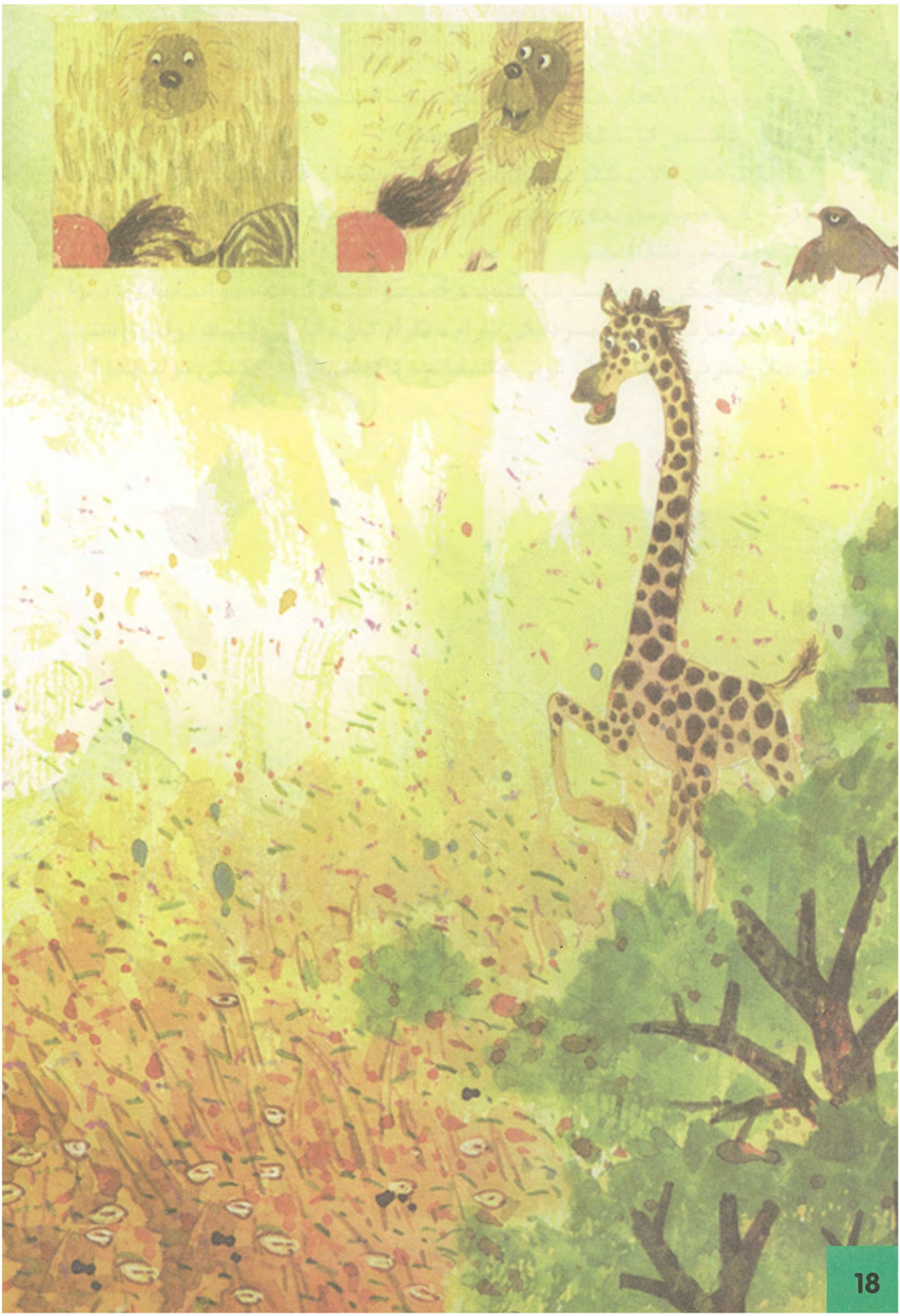
قۇتۇلۇپ قالغان جىمى، يىغلىغىنىچە ئانىسىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ باردى. ئانىسى ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ:

ــ ئوماق بالام، شىرنىڭ سېنى قانداق بايقاپ قالغانلىقىنى بىلگۈڭ بارمۇ؟ ــ دەپ سورىدى. جىمى كۆزلىرىگە لىق ياش ئالغان ھالدا «ھەئە» دەپ بېشىنى لىڭشىتتى.

ــ چۈنكى سەن قىزىل كىيىم كىيۋالدىڭ ئەمەسمۇ! ــ دېدى زىبرا تاغا، ــ بىزنىڭ ئۇچىمىزدىكى تارام ـ تارام ئاق ـ قارا رەڭلىك يوللۇق سىزىقلار بىزنى قوغدايدۇ، ئۇنى خالىغانچە ئالماشتۇرۇۋەتكىلى بولمايدۇ!

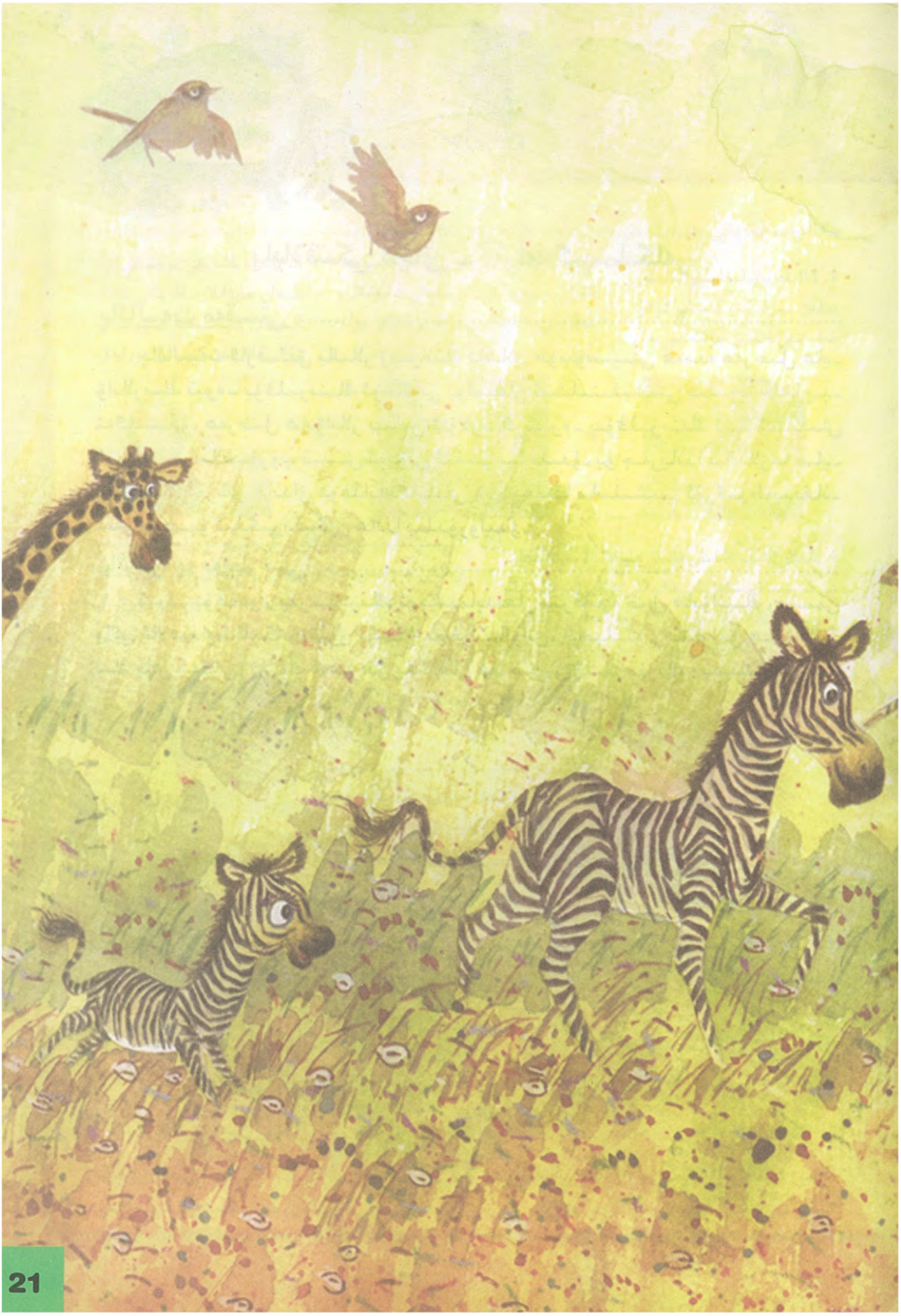

ــ شۇنداق بالام ،ــ دېدى ئانىسى ئۇنى سۆيۈپ تۇرۇپ،ــ بۇگۈن بەك خەتەرلىك ئىش بولدى، بىزنىڭ ئۇستىمىزدىكى ئاق- قارا يوللۇق سىزىقلار قۇياش نۇرى ۋە ئاي نۇرى ئاستىدا ئوخشاش بولمىغان نۇر قايتۇرۇپ، بەدىنىمىزنى غۇۋا كۆرسىتىش ھەم نۇرنى چېچىۋېتىش رولىنى ئويناپتۇ- دە، كۈشەندىلىرىمىزنىڭ بىزنى بايقاپ قېلىشىدىن ساقلاپ قالىدۇ. بىراق، سەن بۇگۈن قىزىل كىيىم كىيىۋالغاچقا، كۆزگە ئاسانلا چېلىقىپ قالدىڭ، شۇڭا شىر سېنى ئوڭايلا تېپىۋالدى.

«هەممنى قىلغان مۇشۇ يېڭى كىيىمىم ئىكەنده!» دەپ قاتتىق پۇشايمان قىلغان جىمى شۇ زامان يېڭى كىيىمنى يېشىپ ياۋا ئات تاغىغا قايتۇرۇپ بەردى. شۇنىڭدىن باشلاپ، جىمى ئۆزىنىڭ ئاق-قارا ئارىلاش يوللۇق كىيىمنى كىيىپ ئوتلاقتا خۇشال-خۇرام قىيغىتىپ يۈردى، ھەرگىز «مودا» قوغلاشمىدى.

يايلاقتىكى «ئاق ـ قارا» كىيىملىكلەر

پائالىيەت مەقسىتى

پائالىيەت ئارقىلىق بالىلار زېبرانىڭ ياشاش خۇسۇسىيىتى ھەمدە ھەرخىل ھايۋانلارنىڭ تېرە ـ يۈڭلىرىنىڭ ئوخشاش بولمىغان ئىشلىتىلىشىنى بىلۈۋېلىشقا يېتەكلىنىدۇ، ھەرخىل ھايۋانلار بىلەن ئۇلارنىڭ تېرە ـ يۈڭلىرىنىڭ ئىشلىتىلىش ئورنىنى ماسلاشتۇرۇپ تېپىش ئويۇنى ئېلىپ بېرىلىدۇ، بۇ جەريانىدا بالىلارغا ھايۋانلارنىڭ ئۆزىنى قانداق قوغدايدىغانلىقى ۋە مۇھىتقا ماسلىشىپ ئۆزگىرەلەيدىغانلىقى تېخىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا بىلدۈرۈلىدۇ.

پائالىيەت تەييارلىقى

تېرە ـ يۈڭلىرى بىر ـ بىرىگە ئوخشىمايدىغان بىرقانچە خىل ھايۋاننىڭ رەسىمى ياكى ئالاقىدار ئېلېكترونلۇق دېسكا؛ توخو، يولۇاس، خامېلېئون قاتارلىق ھايۋانلارنىڭ باش شەكلى؛ پۈرۈك قەغەزدىن ياسالغان ھەرخىل رەڭلىك قۇرتلار؛ يېنىك مۇزىكا.

پائالىيەت جەريانى

1. ئائىلە باشلىقلىرى بالىسى بىلەن بىرلىكتە كىتاب ئوقۇغاچ، مەزمۇنىنى چۈشەندۈرىدۇ.

2. بىرلىكتە رەسىم ياكى دېسكا كۆرۈپ، ئوخشاش بولمىغان ھايۋانلارنىڭ تېرە ـ يۈڭلىرىنىڭ ئوخشاش بولمىغان ئىشلىتىلىشىنى بىلدۈرىدۇ.

3. ئائىلە باشلىقى ئوخشاش بولمىغان ھايۋانلارنىڭ باش شەكلىنى بېشىغا كىيىپ، ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىنى دورايدۇ.

4. بالىلار ئائىلە باشلىقى قانداق ھايۋاننىڭ باش شەكلىنى كىيسە، شۇنىڭغا ماس ھالدىكى يۈڭ ـ تېرىسىنىڭ رەسىمىنى تاللاپ ئالىدۇ ھەم شۇ ھايۋاننىڭ تېرە ـ يۈڭ ـ لىرىنىڭ ئىشلىتىلىشىنى ئېيتىپ بېرىدۇ.

5. سىرتتا «توخۇنىڭ قۇرت تۇتۇشى» ئويۇنىنى ئويناپىدۇ: رەڭگى ھەرخىل قەغەزلەردىن ياسالغان قۇرتلار چىمغا تاشلاپ قويۇلىدۇ. بالىلار توخۇ رولىنى ئويناپ قۇرت تۇتىدۇ. ئويۇن ئاخىرلىشىپ، بالىلارنىڭ قوغداش رولىنى ئويناپىدىغان رەڭلەرنى بىلىۋېلىشىغا ياردەم بېرىلىدۇ.

مەسىلەن: خامېلېئون ــ تېرىسى ھەرخىل رەڭگە ئۆزگىرەلەيدۇ. سەۋەبى، خېيىم ـ خەتەردىن قۇتۇلۇش، ئوزۇقلۇق تېپىپ يېيىش ھەم ئۆز ھېسسىياتىنى ئىپادىلەش قاتارلىقلار.

پائالىيەتنى داۋاملاشتۇرۇش

1. بالىلارنى ئادەتتىكى چاغلاردا كىچىك ھايۋانلارنىڭ ياشاش شارائىتىنى كۆزىتىپ، كۆپرەك دەققەت قىلىدىغان قىلىش، ھايۋانلارنىڭ تېرە ـ يۈڭلىرىنىڭ كۆپ خىل ئىشلىتىلىشىنى بىلىدىغان ھەمدە رەسىم سىزىش شەكلى ئارقىلىق خاتىرىلەپ ئالىدىغان قىلىش.

2. بالىلارنى ئادەملەر تېرىسىنىڭ ھەرخىل ئىشلىتىلىشى ھەمدە ئۆز تېرىسىنى قانداق ئاسراش لازىملىقىنى بىلىدىغان قىلىش.

پائالىيەتنىڭ ئەھمىيىتى

ئويۇن ئويناش پائالىيىتى ئارقىلىق، بالىلارغا ھەرخىل ھايۋانلارنىڭ ياشاش مۇھىتى ۋە ئۆزىنى قوغداش ماھارىتى ئىگىلىتىلىدۇ. بالىلارغا ھايۋانلارنى ئاسراش، ھاياتلىقنى قەدىرلەش كېرەكلىكى بىلدۈرۈلىدۇ.

زېبرانىڭ بايانلىرى

مېنىڭ ئىسمىم زېبرا، تاغىل ئات دەپمۇ ئاتىلىمەن، تېرەمدە ئاق - قارا ئارىلاش ئۆزۈن - ئۆزۈن يوللۇق سىزىقلىرىم بار. قۇياش نۇرى ياكى ئاي نۇرى ئاستىدا، ئوخشاش بولمىغان سىزىقلىرىم ئوخشاش بولمىغان نۇر قايتۇرغاچقا، بەدەن قىياپىتىم ئاشۇ نۇرلارنىڭ ئۆزگىرىشىگە ئاساسەن ئەتراپىمدىكى مۇھىتقا ماسلىشىپ مېنى غۇۋا - تۇتۇق، ئېنىق ئەمەس قىلىپ ئۆزگەرتەلەيدۇ. كۈشەندىلىرىم قوغلاپ كەلگەن چاغدا، بىز دەرھال غۇژمەك بولۇپ توپلىشىپ بىرلىكتە قاچىمىز، ھەممىمىزنىڭ ئۈستىدىكى يوللۇق سىزىقلىرىمىز قارىماققا ئوخشاشتەك تۇرغاچقا، كۈشەندىلىرىمىزنىڭ كۆزى ئالا - چەكمەن بولۇپ كېتىپ قايسىمىزنى قوغلاپ تۇتۇشنى بىلەلمەي قالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىز قېچىپ قۇتۇلىمىز.

ئۇنىڭدىن باشقا، بىزنىڭ بۇ ئاق - قارا يوللۇق سىزىقلىرىمىز سېپسىي چۈشىنىشىڭ دىققىتىنى بۆلۈپ تاشلىيالايدۇ. سېپسىي چۈشىنى ئافرىقا ئوتلاقلىرىدىكى ناھايىتى خەتەرلىك چۈشەن بولۇپ، ئۇ چېقىۋالغۇدەك بولسا ئېغىر ئۇيقۇ كېسىلى (گامبىيەتىرىپانوزمور كېسىلى دەپمۇ ئاتىلىدۇ)گە گىرىپتار بولۇپ قالىمىز ھەتتا ئۆلۈپمۇ كېتىمىز. بىزنىڭ ئۈستىمىزدىكى سىزىقلار ئۇنىڭ بېشىنى قايدۇرۇپ، كۆزىنى ئالا - چەكمەن قىلىپ قويىدۇ - دە، بىزنى چاقالمايدۇ.

بىزنىڭ سىزىقلىرىمىز مۇنداقلا قارىغاندا ناھايىتى ئوخشاشتەك تۇرغىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە بىر - بىرىگە تامامەن ئوخشاپ كەتمەيدۇ، ھەربىرىمىزنىڭ ئۈستىدىكى سىزىقلارمۇ ئوخشاش ئەمەس، شۇڭا ئانىلىرىمىز ئۆز بالىلىرىنى خاتاسىز ھالدا تونۇيالايدۇ. كىشىلەر كېيىمۇالغان ھەربىيچە رەڭلىك كىيىملەر ۋە پىيادىلەر ئۆتىدىغان يولغا سىزىلغان ئالا بالداق سىزىقلار بىزنىڭ ئاق - قارا يوللۇق كىيىمىمىزگە ئاساسەن لايىھەلىنىپ كەشپ قىلىنغان، بىز بۇنىڭ بىلەن پەخىرلىنىمىز.

ئايدىڭدىكى چاقىرىق

خۇيخۇي ئىسىملىك بۆرە بالىسى يوقاپ كەتتى! ئۇ كۈنى خۇيخۇي ئاتا ـ ئانىسى تاغ باغرىغا سۇ ئىچكىلى چىقىپ كەتكەن پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئۆيىدىن غىپپىدە قېچىپ كەتتى. ئۇ تېخى ئەمدىلا ئالتە ئايلىق بولغان، چىشىمۇ تولۇق چىقمىغان، بىر نەرسە يېيىشنى تېخى بىلمەيدىغان ئىدى.

ئاتا ـ ئانىسى قوقاستا پۇچۇلانغاندەك تولغىنىپ تەرەپ ـ تەرەپكە چاپتى، بىراق بىرنەچچە كۈنگىچە ئىز ـ دېرىكىنى ئالالمايلا، ئۇمىدى ئۈزۈلەيلا دەپ قالدى...

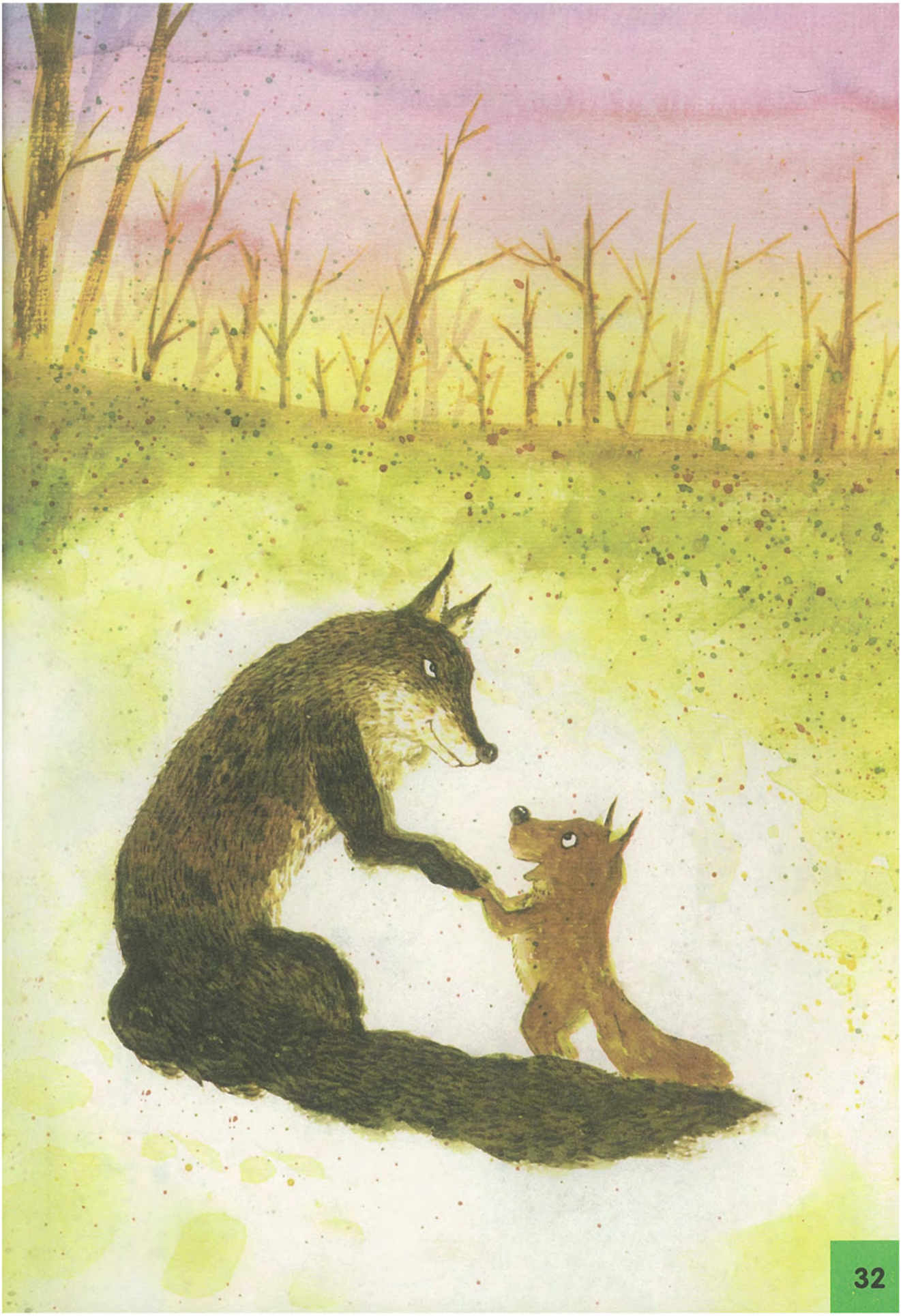
بىر كۈنى، بۆرە دادا ئۆي ئىچىدىكىلىرىنى باشلاپ ئوزۇق ئىزدىگىلى چىقىپ، تۈيۇقسىز خۇيخۇينىڭ ھۇۋلىغان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى:

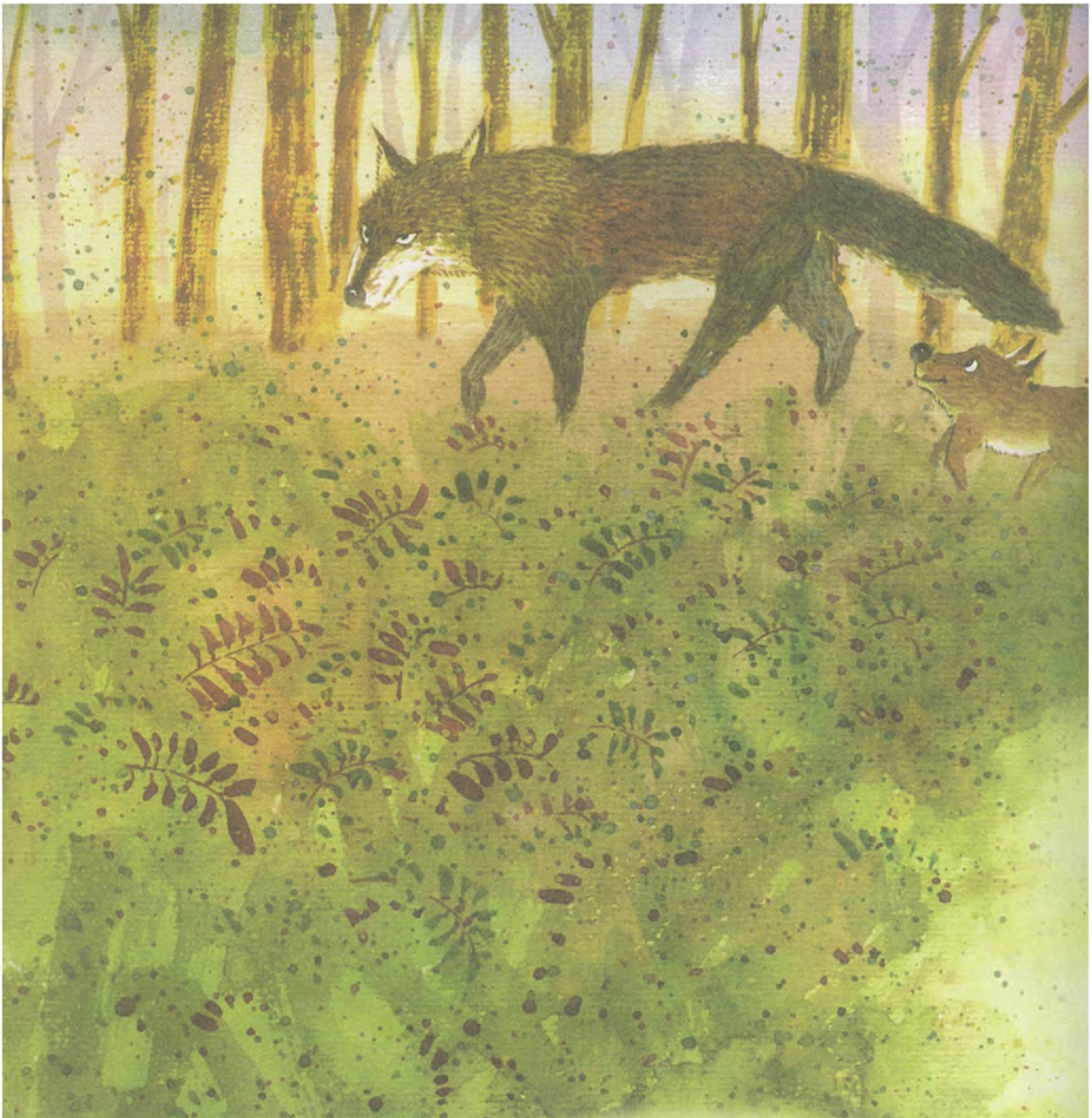
— چوقۇم خۇيخۇي! — خۇشاللىقىدىن توۋلىۋەتتى ئانا بۆرە.

ئۇلار ئىزدەپ ئاۋاز چىققان تەرەپكە قاراپ ماڭدى. كۆردىكى، بىر قېرى بۆرە ئاغزىدا ئوزۇقنى چاينap يۇمشىتىپ كىچىك خۇيخۇينىڭ ئېغىزىغا ئېغىزىنى يېقىپ يېگۈزۈپ قويۇۋاتاتتى. خۇيخۇي بولسا ئوزۇقنى يېگەچ ئويناقشىپ قويياتتى، خۇشال بولۇپ «ھۇۋ... ھۇۋ... ھۇۋ...» دەپ ھۇۋلايتتى.

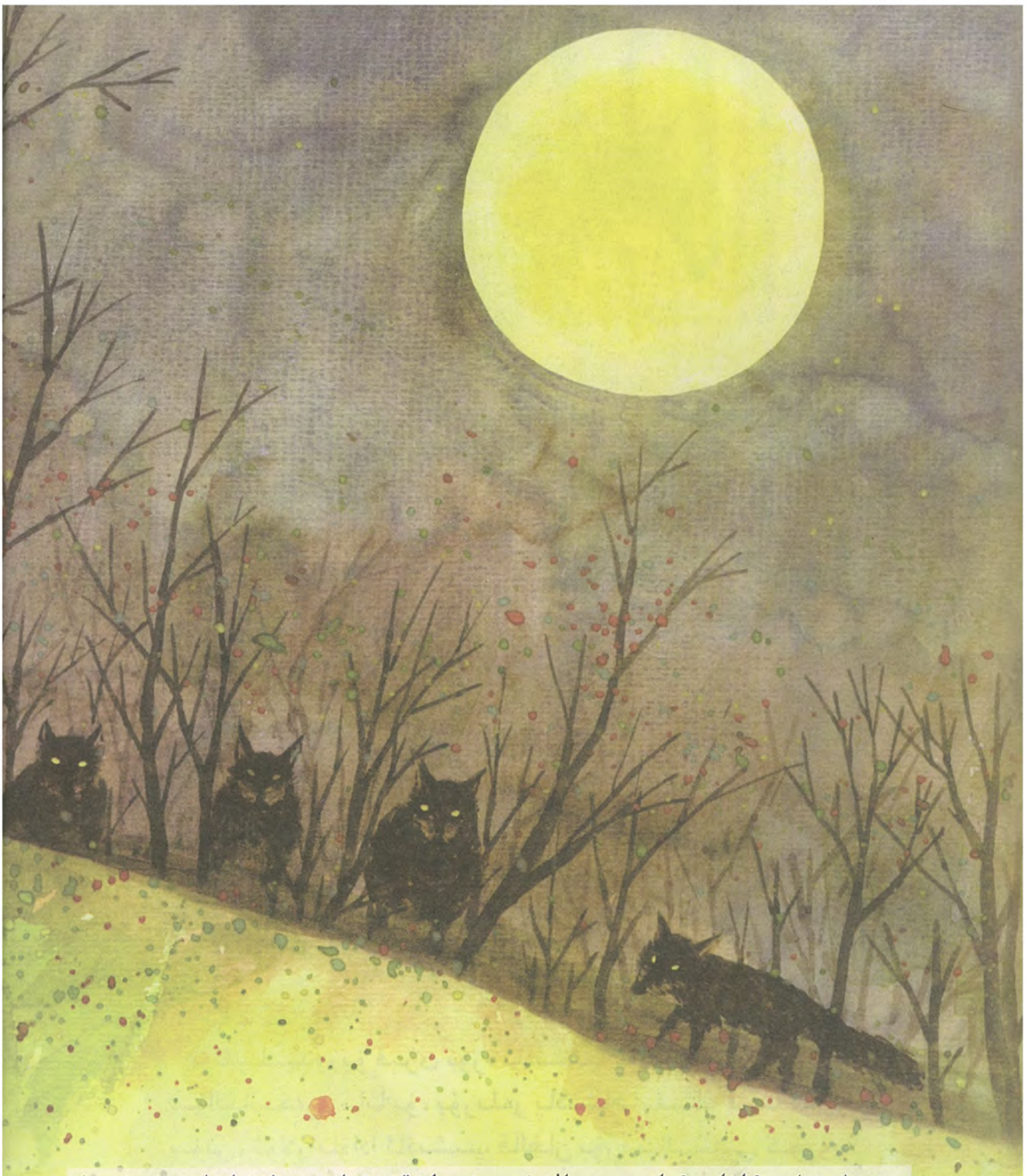

ئەسلىيدە، بۇ قېرى بۆرە ئادىشىپ قالغان خوۋىخوۋىنى بېقىۋالغانىكەن. مانا بۇ، بۆرىلەر پادىشاھلىقىنىڭ قائىدە-يوسۇنى، ئۇلار ناۋادا ئادىشىپ قالغان بۆرە بالىسىنى كۆرۈپلا قالسا، مەيلى ئۆزىنىڭ ياكى باشقىلارنىڭ بالىسى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۇلارنى بېقىپ پەرۋىش قىلىدىكەن.

قېرى بۆرە خوۋىخوۋىنى ئاتا-ئانىسىغا تاپشۇرۇپ بەرگەچ:

— بالاخلارغا ئوبدان قاراخلار، ئەمدى يەنە يىتتۈرۈپ قويماخلار، — دېدى.

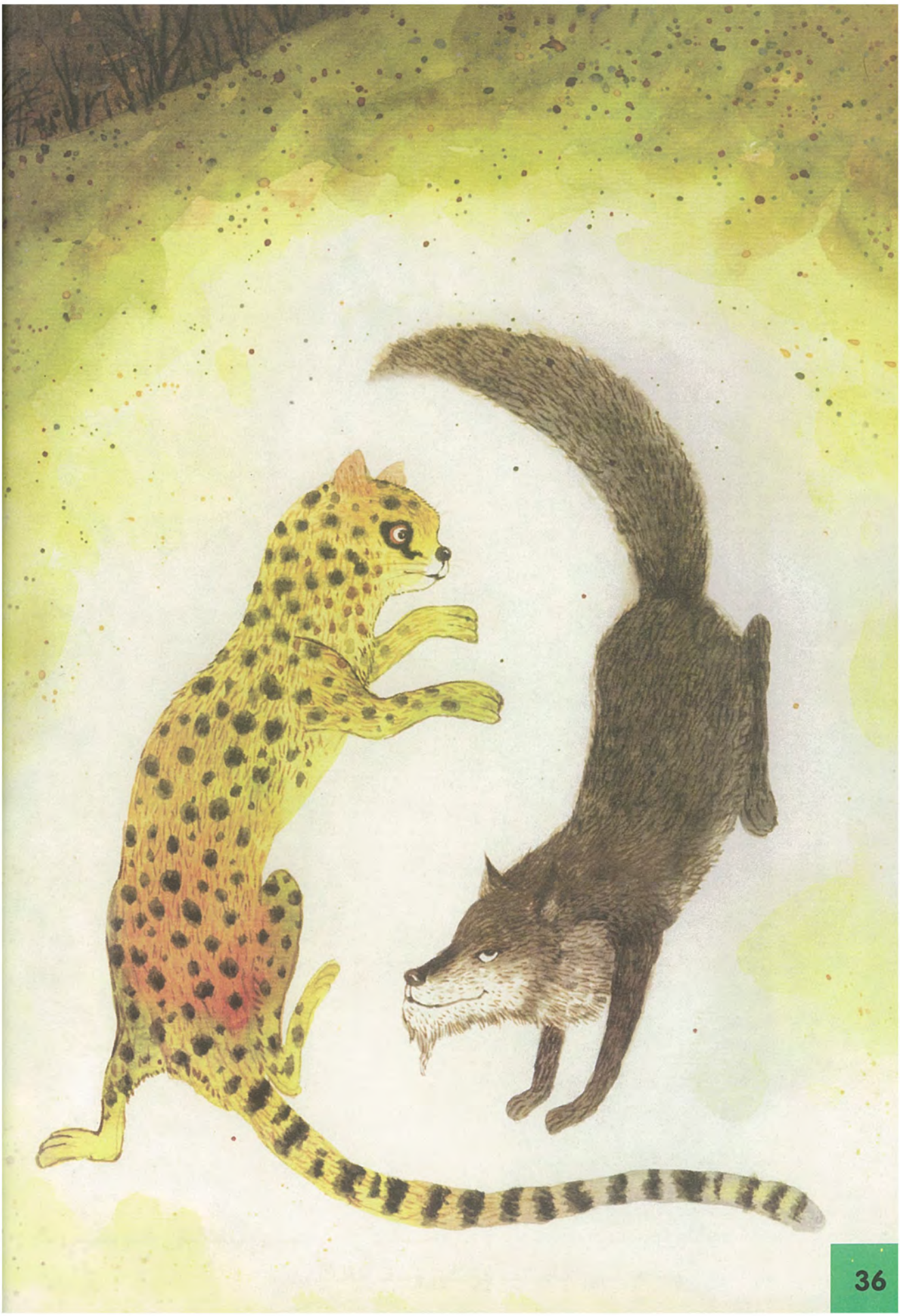

خۇيخۇي ئاتا ـ ئانىسىنىڭ غەمخورلۇقى ئاستىدا ناھايىتى تېزلا ئۆسۈپ چوڭ بولدى ھەمدە بۆرە توپىنىڭ ئاتامانى بولدى.

بىركۈنى كېچىسى، خۇيخۇي ئۆز توپىنى باشلاپ ئوزۇق ئىزدەپ چىقتى. توساتتىن، يىراقتىن چىقىۋاتقان «ھۇۇ... ھۇۇ...» قىلغان ئاۋاز-نى ئاڭلاپ قالدى.

ــ بۇ قۇتقۇزۇش تەلەپ قىلغان سىگنال! ــ دېدى ئاتامان خۇيخۇي ۋە دەرھال ئۆز توپىنى باشلاپ قۇتقۇزۇشقا ئاتلاندى.

خەۋپ ـ خەتەرگە ئۇچرىغاندا ئۆزئارا ياردەم بېرىش ـــ بۆرىلەر پادىـ شاھلىقىنىڭ ئەنئەنىسى. خۇيخۇيلار يېتىپ كەلگەندە، بىر يىلپىز بىر قېرى بۆرىگە ئېتىلىۋاتقانىكەن، بۇ بۆرە قېرىپ تېنى ئاجىزلاپ كەتكەچـ كە ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرالماي ئىنتايىن خەتەرلىك ئەھۋالدا قالغانىكەن.

خۇيخۇي بىر قاراپلا ئەينى ۋاقىتتا ئادىشىپ قالغاندا ئۆزىنى بېقـ ۋالغان «شەپقەتچىسى»نى تونۇۋالدى.

ئاتامان خۇيخۇينىڭ كۆزلىرىدىن ئوت چاقناپ قاتتىق نەرە تارتتى. شۇ ھامان ئون نەچچە بۆرە تارقىلىپ دائىرە تۈزۈشۈپ، ئالدى پۇتلىرىنى يەرگە تىرەجەپ تۇرۇپ بېلىنىڭ تۆۋىنىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ يىلپىزغا قاراپ بىر قەدەم، بىر قەدەمدىن ئۆمىلەپ يېقىنلىشىپ كېلىشكە باشلىدى.

يىلپىز تۈيۈقسىز پەيدا بولۇپ قالغان بۇنچە كۆپ بۆرىنى كۆرۈپ ئالاقزادىلىك-كە چۆشتى - دە، قېرى بۆرىنى تاشلاپ قويۇپ، بۆرىلەر توپى بىلەن ئېلىشىشقا تەييارلاندى. بۇ چاغدا ئاتامان يەنە بىر قېتىم قاتتىق نەرە تارتتى، بۇ، ھۇجۇمغا ئۆتۈش بۇيرۇقى ئىدى، بۆرىلەر توپى تۇشمۇتۇشتىن بىراقلا ئېتىلىپ كېلىپ يىلپىزغا تاشلاندى. يىلپىز قورققىنىدىن دەرھال تىكشۈەتتى.

قېرى بوۋە ئاتامانىڭ ھەممىتىگە ئىنتايىن كۆپ رەھمەت ئېيتتى.

ئاتامان خۇيخۇي بولسا:

— مەن خۇيخۇي بولمەن، ئەينى ۋاقىتتا ئادىشىپ قالغاندا سىز مېنى قۇتقۇزۇپ قالغان ئىدىڭىزغۇ! — دېدى.

شۇ چاغدا، قەبرى بۆرىنىڭ قۇتقۇزۇش تەلەپ قىلىپ ھۇۋلىغىنىنى ئاڭلىغان يەنە بىر توپ بۆرىلەر يارداەمگە كەلدى.

بۆرە ئاتامانى ئىپتىخارلىق بىلەن:

— بىز بۆرىلەر پادىشاھلىقىنىڭ ئەۋلادمۇ - ئەۋلاد داۋاملىق ياشاپ كېلىشىمىز دەل مۇشۇنداق ئىتتىپاقلىشىش روھىمىزنىڭ بولغانلىقىدا! — دېدى.

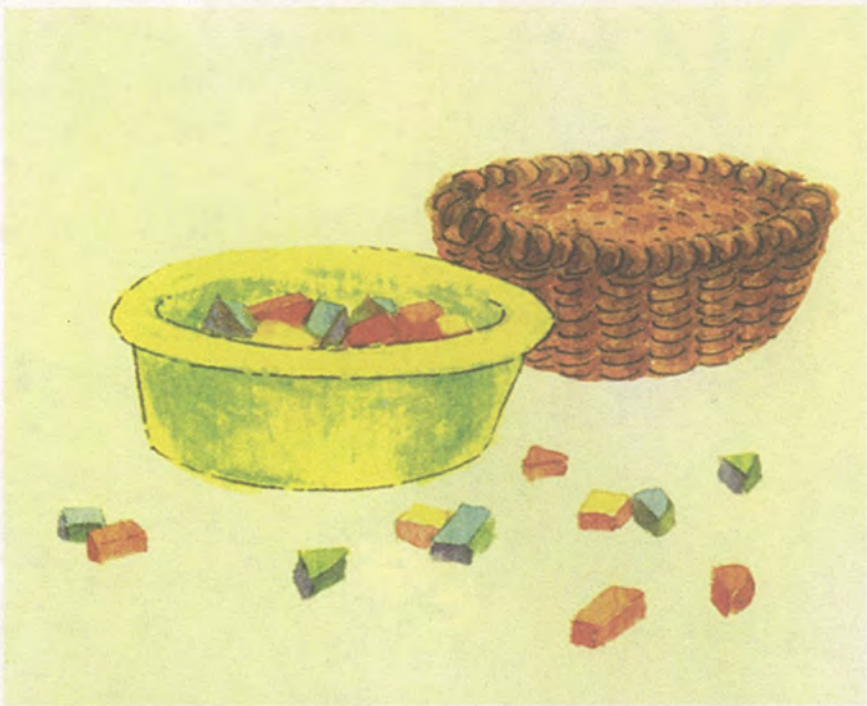
ھەمكارلىقنىڭ كۈچى

پائالىيەت مەقسىتى .....

بۆرىلەر توپىنىڭ توپلىشىپ ياشىشى بالىلىرى قاتارلىق ئائىلە ئەزالىرىنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداش، شۇنداقلا تېخىمۇ مول ئوزۇققا ئىگە بولۇش ئۈچۈندۇر. پائالىيەت ئارقىلىق، بالىلارغا كوللېكتىپ ھەمكارلىقنىڭ كۈچى زور بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش، ئائىلە تۇرمۇشىنىڭ ئىلىقلىقىنى ھېس قىلدۇرۇش ھەمدە تۇرمۇشتا ئائىلىدىكىلەر، دوستلىرىنىڭ ئۆزئارا كۆڭۈل بۆلۈش، غەمخورلۇق قىلىش ۋە ئۆزئارا ياردەم بېرىشنى ئۆگىنىۋېلىش كېرەكلىكىنى بىلدۈرۈش.

پائالىيەت جەريانى .....

كىچىك داس ياكى سېۋەت، كۈبىك، پائالىيەت مەيدانى.

پائالىيەت تەييارلىقى

3. دادا، بالا ئىككىسى كۆبەك توشۇيدۇ ھەمدە ئاپىسىنىڭ «ئۇۋي» سېلىشىغا ياردەملىشىدۇ.

2. بالىلار داس ياكى سېۋەتكە كۆبەكنى سېلىپ ئاپىسىغا ئاپىرىپ بېرىدۇ، ئاپىسى «ئۇۋي» ياسايدۇ.

1. باشلىنىش ۋە ئاخىرلىشىش نۇقتىسىنى سىزىڭ. ۋېلىپ كۆبەك باشلىنىش نۇقتىسىغا قويۇلىدۇ.

4. ئالمىشىپ رول ئالىدۇ. بالا «ئۇۋي» سالسا، ئاتا ـ ئانىسى كۆبەك توشۇيدۇ.

5. ياكى ئانا ـ بالا ئىككىسى كۆبەك توشۇيدۇ.

پائالىيەتنى داۋاملاشتۇرۇش

1. كۇندىلىك تۇرمۇشىمىزدا، بالىلارنى ئۆزىنىڭ كۈچى يېتىدىغان ئىشلارغا سېلىپ ئاتا ـ ئانىسىغا ياردەملەشتۈرۈش، شۇ ئارقىلىق ئۇلاردا ھەممەيلەن بىرلىكتە ئىش قىلغاندا ۋەزىپىنى ھەم تېز، ھەم ياخشى ئورۇنلىغىلى بولىدىكەن دېگەن كۆز قاراشنى تۇرغۇزۇش لازىم.

2. ئائىلە باشلىقلىرى بالىلارغا باشقىلارغا ياردەم بېرىش ئۈسۈللىرىنى، مەسىلەن، تىنچ ـ ئامانلىق سورىشىش، سالامەتلىك ئەھۋالىنى سوراش، كەيپىياتىغا دىققەت قىلىپ غەمخورلۇق قىلىش قاتارلىقلارنى ئۆگىتىش لازىم.

پائالىيەتنىڭ ئەھمىيىتى

3. بۇ پائالىيەتتە بالىلارغا كوللېكتىپ ھەمكارلىقنىڭ كۈچى ئۆز ئەمەلىيىتىدىن ئۆتكۈزۈش ئۈسۈلى ئارقىلىق بىلدۈرۈلىدۇ ھەمدە باشقىلارغا كۆيۈنۈش ئۆگىتىلىدۇ.

بۆرىلەر نېمە ئۈچۈن توپلىشىپ ياشاشنى ياخشى كۆرىدۇ؟

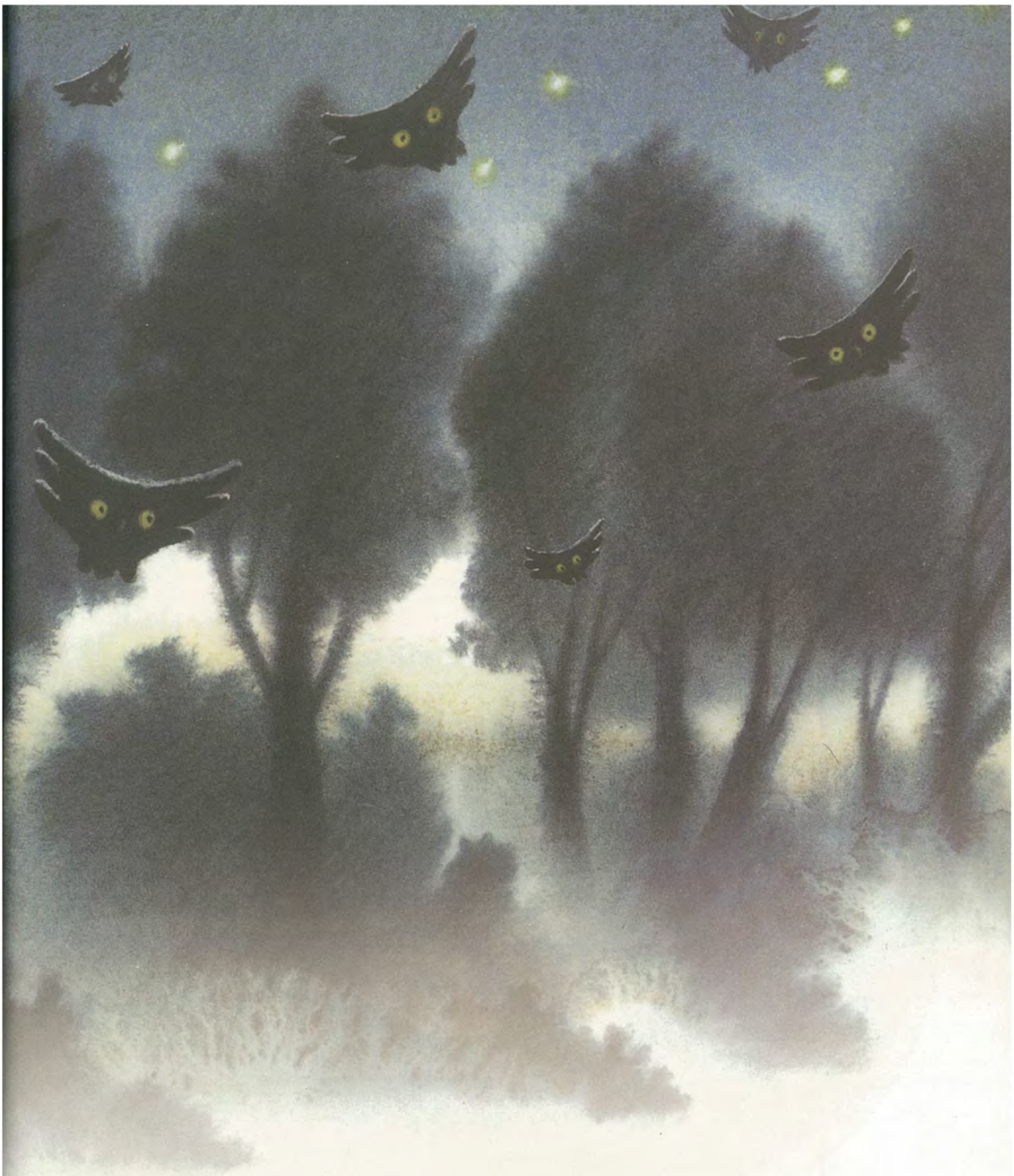
بۆرە ـــ بىرخىل ئىت شەكلىدىكى چوڭ سۈت ئەمگۈچى ھايۋان بولۇپ، ئىنتايىن قۇۋۇ، ئاچ كۆز. ئۇ كالا، قويلارغا بەك زور خەۋپ يەتكۈزىدۇ، بۆرىلەر توپى بەزدە ئىنسانلارغىمۇ ھۇجۇم قىلىدۇ.

بۆرىلەر توپى بىر ياكى بىرقانچە ئۇرۇقنىڭ بىرلىشىشىدىن بىر چوڭ گۇرۇھ بولۇپ شەكىللىنىپ توپلىشىپ ياشايدۇ. ئادەتتە، ئەر ـ خوتۇن بۆرىلەر ئىنتايىن ئىجىل ـ ئىناق ئۆتىدۇ، ئۇزاق ۋاقىتقىچە، بەزىلىرى ھەتتا تا ئۆلگۈچە بىر ـ بىرىدىن ئايرىلماي بىللە ياشايدۇ، بىر ـ بىرىگە غەمخورلۇق قىلىپ ھالىدىن خەۋەر ئالىدۇ، بۇ، ھايۋانات دۇنياسىدا كەمدىن ـ كەم ئۇچرايدىغان ئىش.

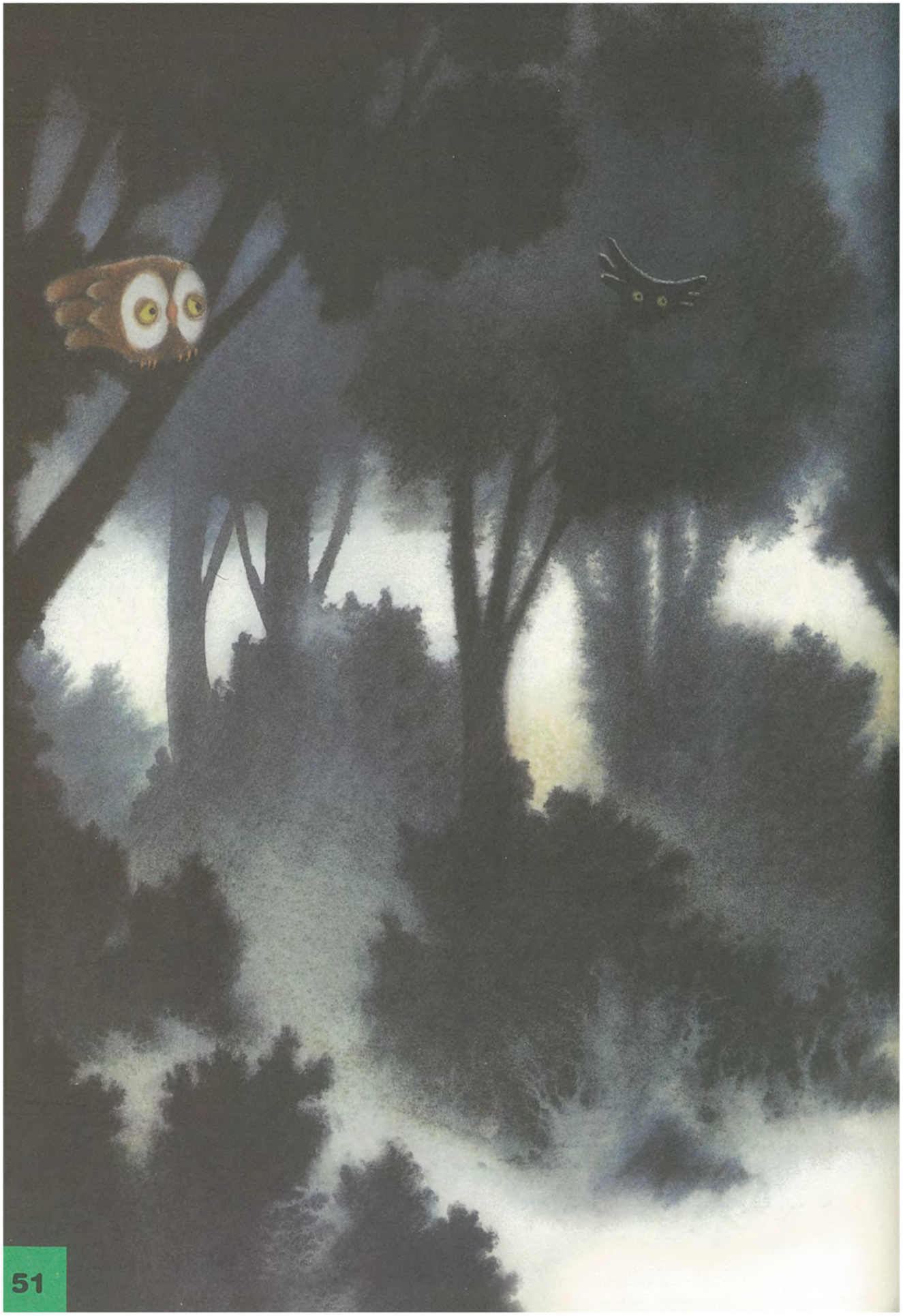
قىش پەسلىدە، ئوششاق ھايۋانلار يوشۇرۇنۇپ قىشلىق ئۇيقۇغا كىرىپ كەتكەچكە، بۆرىلەر توپلىشىپ بىر چوڭ گۇرۇھ بولۇپ، ئۆزئارا ھەمكارلىشىش ئۇسۇلى ئارقىلىق بۇغا، مارال قاتارلىق چوڭ ھايۋانلارنى ئوۋلاپ قىشنى چىقىرىدۇ. يازغا ئۇلاشقاندا بولسا، ئۇلار يەنە يەككە ياشاشنى ياخشى كۆرىدۇ ياكى كىچىك ئۇرۇقلار بويىچە توپ بولۇپ ياشايدۇ.

قورقۇنچاق مۇشۇكياپىلاق

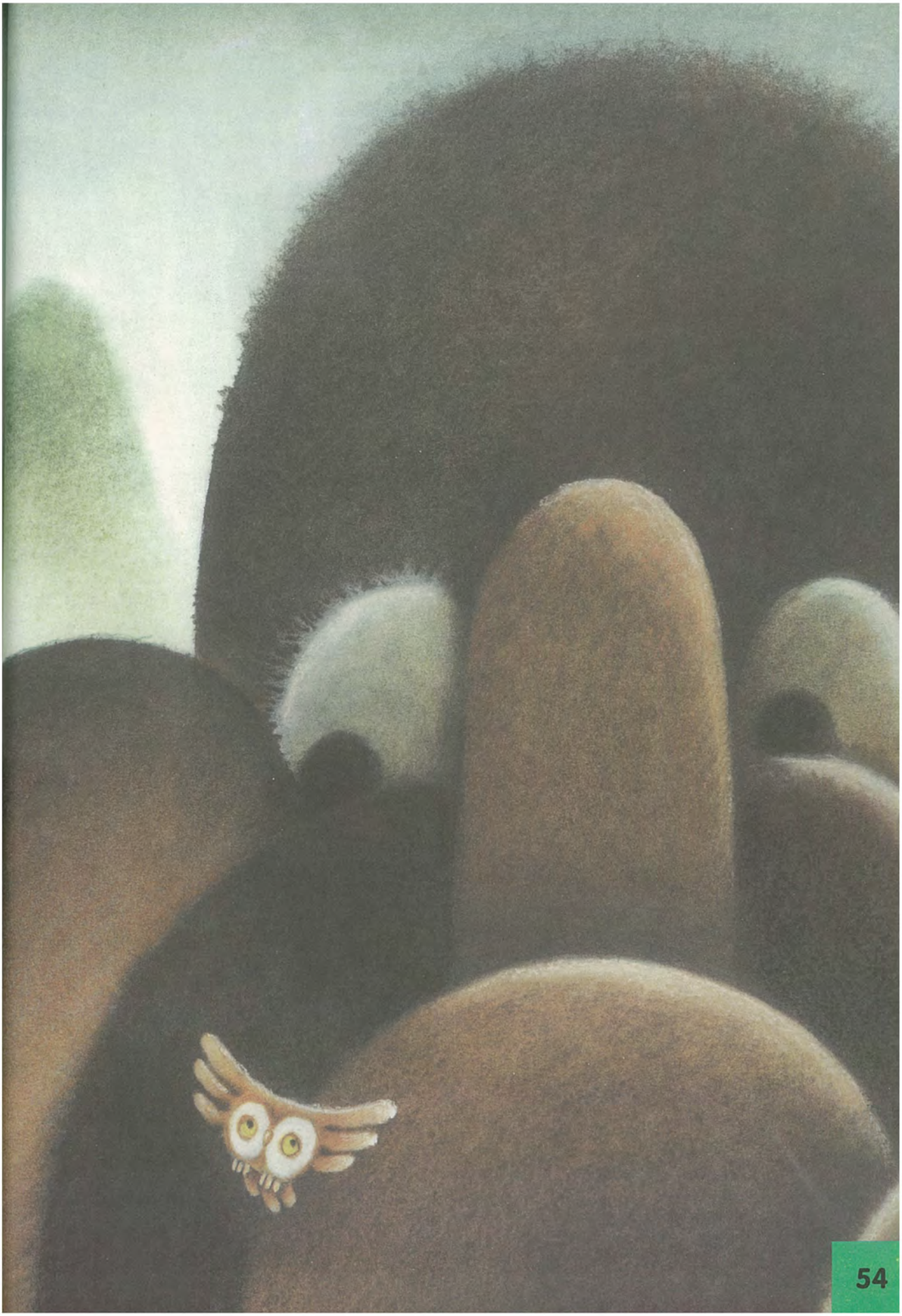
ئورمانلىقتا ناھايىتى نۇرغۇن مۇشۇكياپىلاقلار ياشايدىكەن.
ھەر كۈنى كەچ كىرىشى بىلەن ئۇلار خۇشاللىقىدىن ئاسماندا ئۇ-
ياقتىن - بۇياققا ئۇچۇپ يۈرىشىدىكەن، ئەمما بىر مۇشۇكياپىلاقلا...

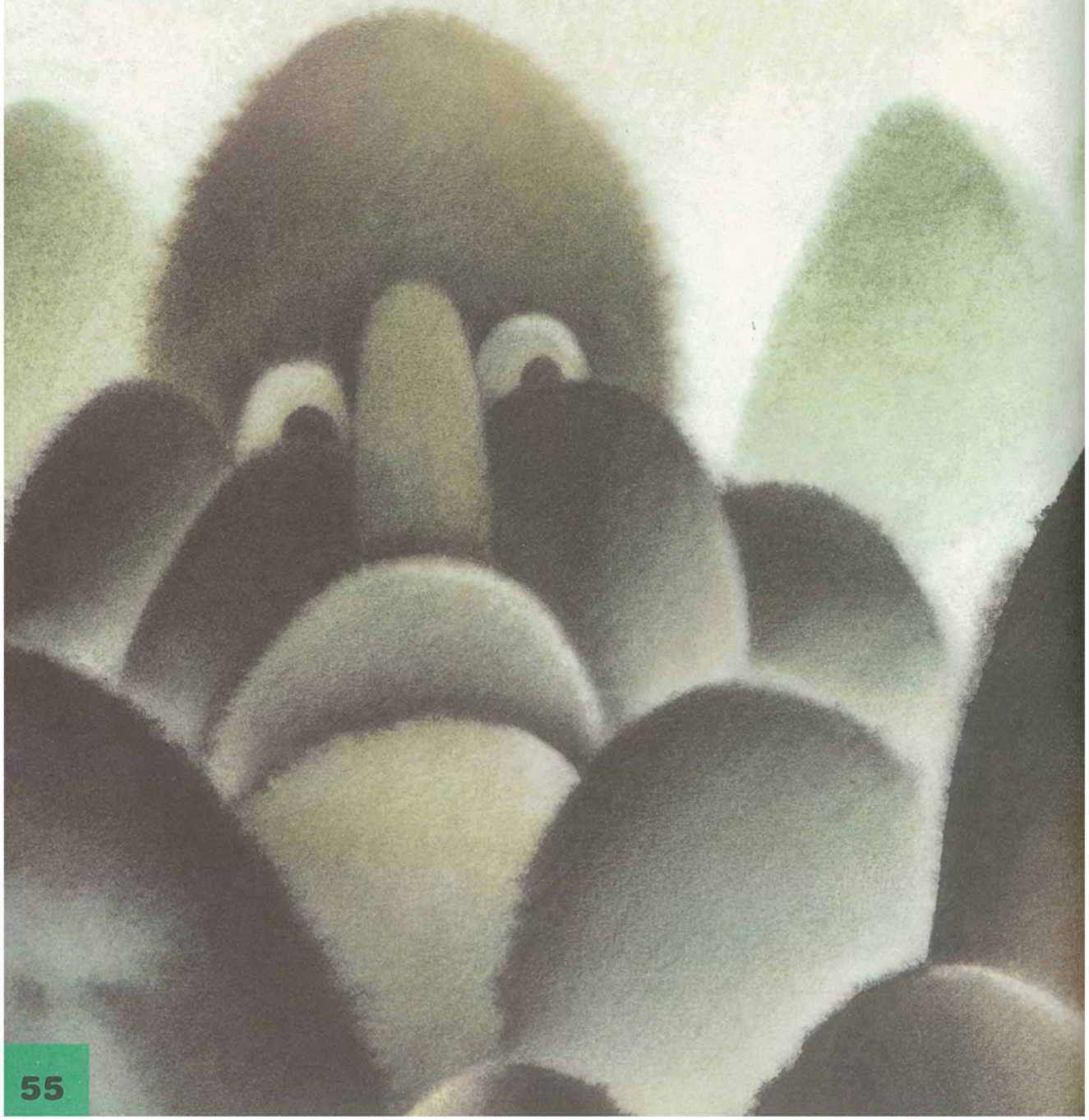

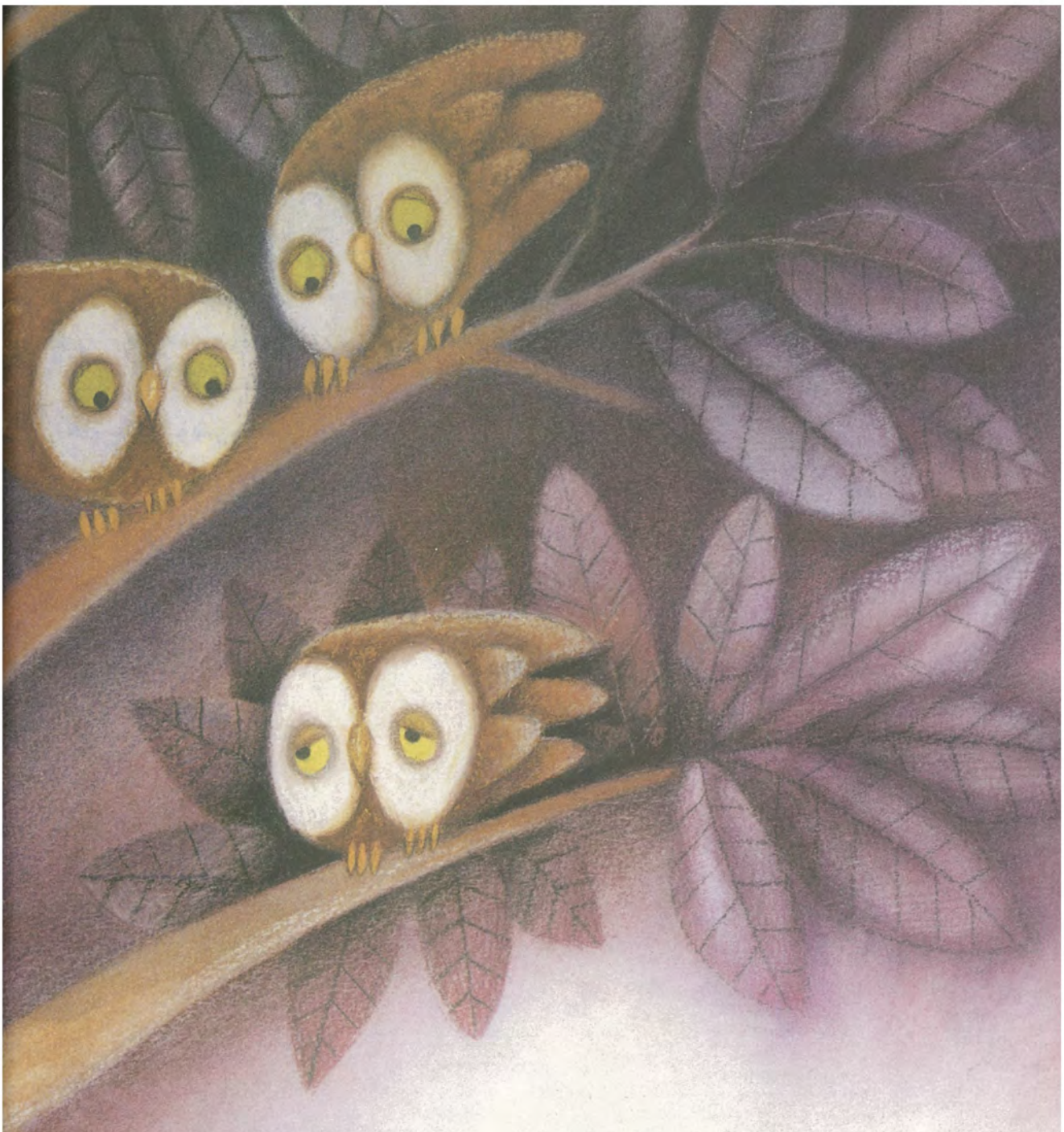
ئۇ قاراڭغۇدىن بەكلا قورقىدىكەن.
ئۇچقان چاغدا، ئۇ ھەمىشە «بۇ دەرەخلەر ئالۋاستىغا ئۆزگىرىپ، مېنى قورشاپ تۇتۇۋالارمۇ» دەپ ئويلايدىكەن.

يىراقتىكى تاغ خۇددى غەلىتە مەخلۇققا ئۆزگىرىپ، ھازىرلا كېلىپ ئۇنى يۇتۇۋېتىدىغاندەك تۇيۇلىدىكەن.

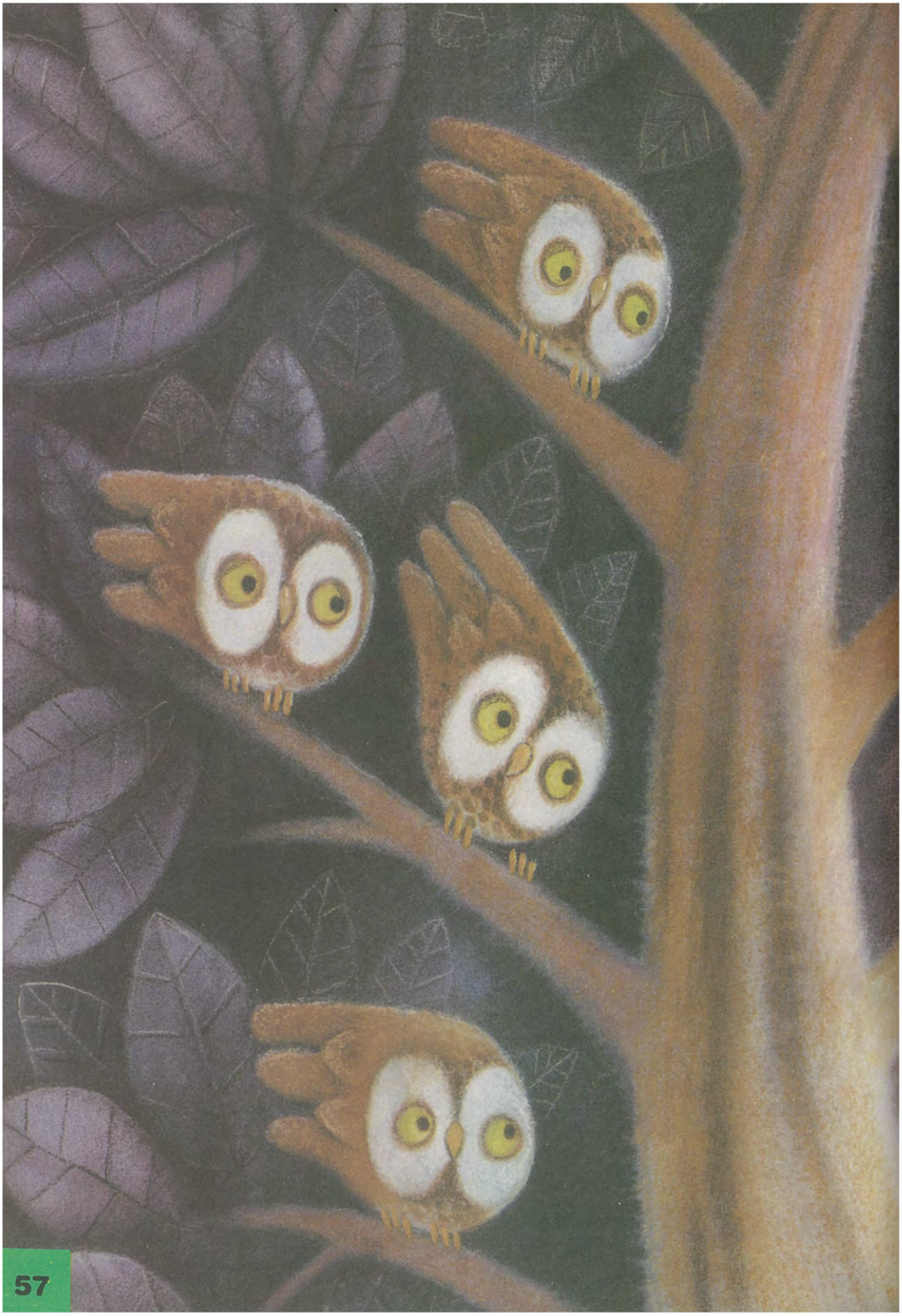
بەزىدە بۇ مۇشۇكياپىلاق تەسلىكتە غەيرەتكە كېلىپ، كۆپچىلىك بىلەن بىرلىكتە ئۇچسىمۇ، ئەمما ئازراق ئۇچقاندىن كېيىنلا، ئۆيگە قايتىپ يوشۇرۇنۇۋالىدىكەن.

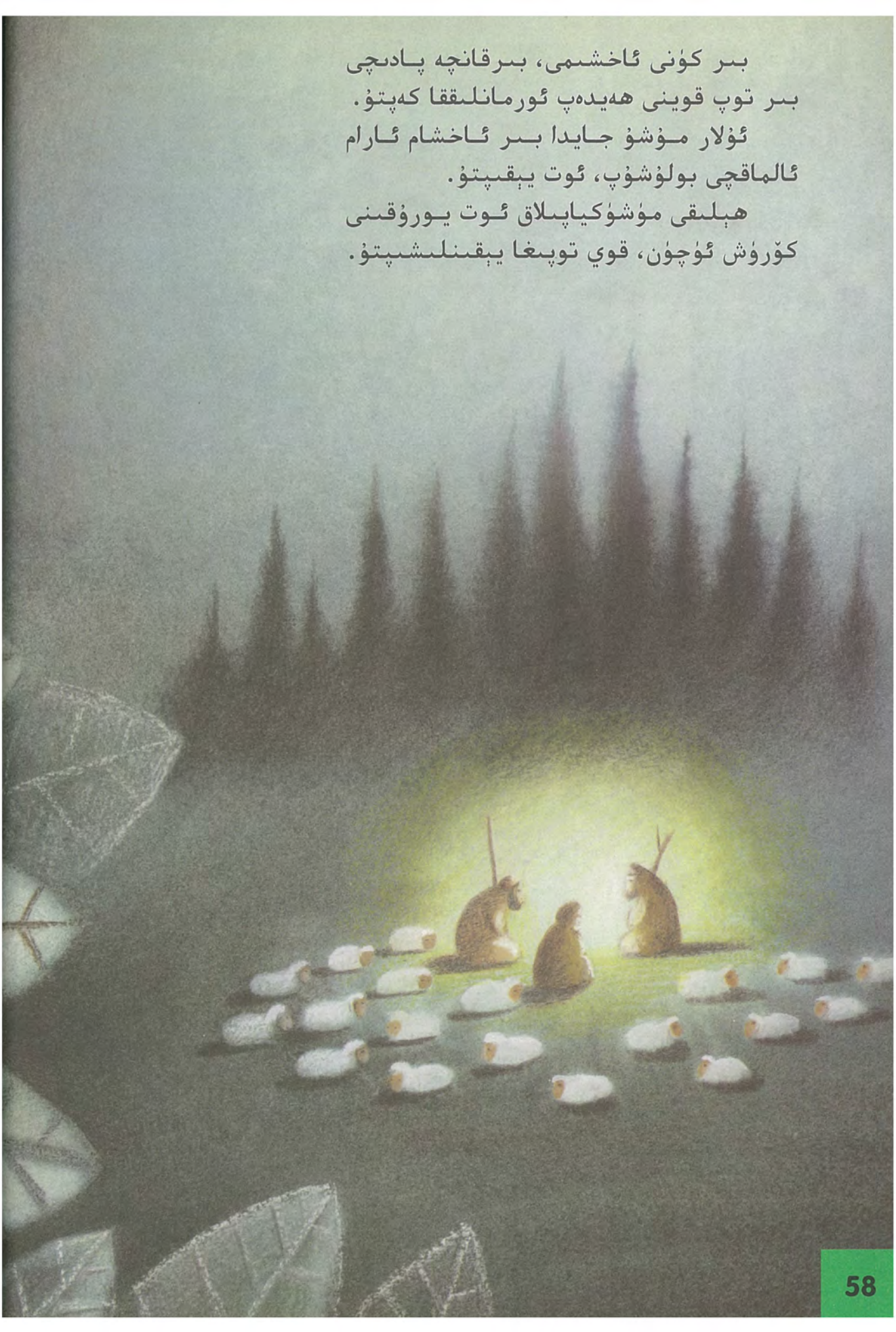

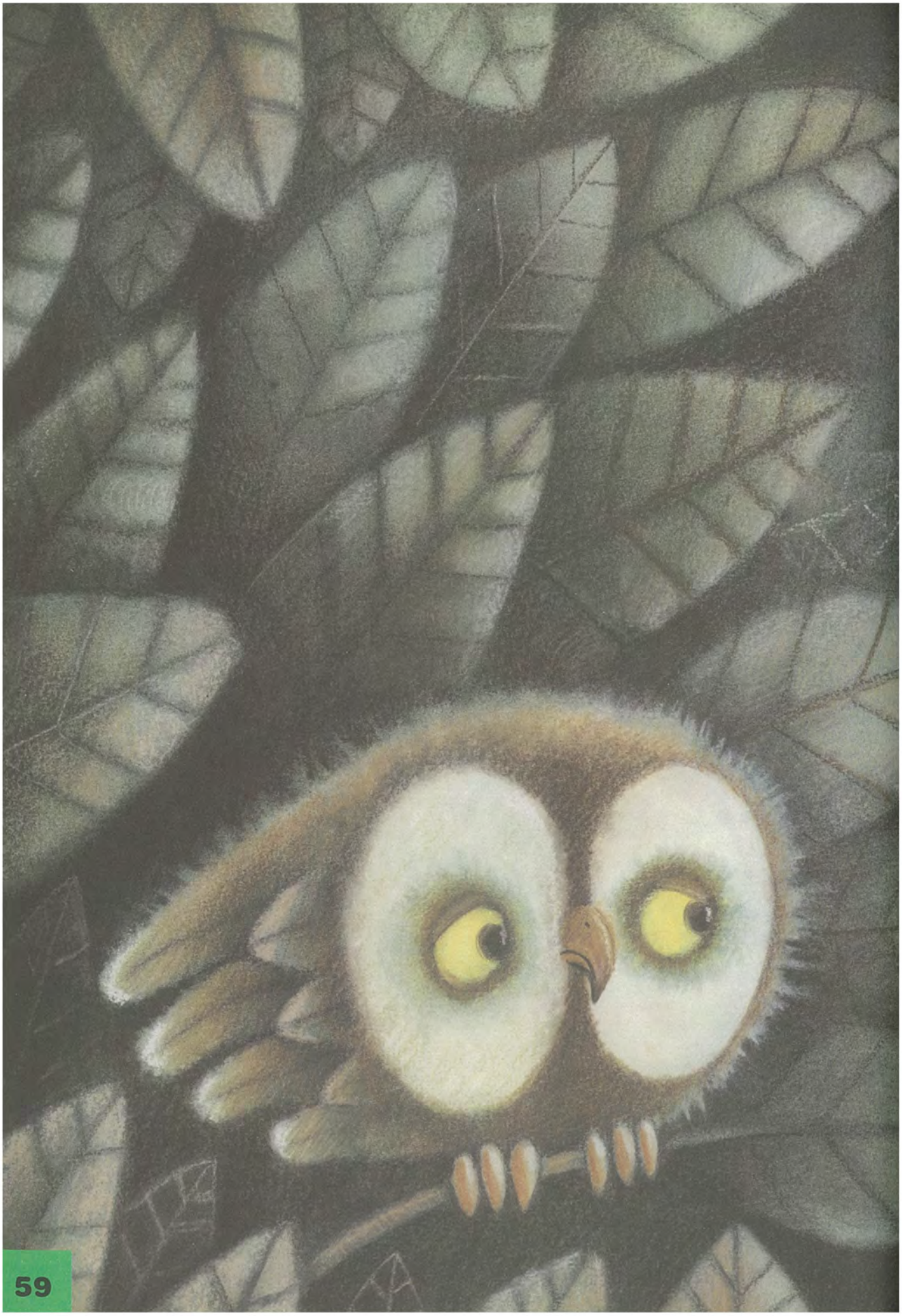
ــ بىز ئەزەلدىن «مۇشۇكياپىلاق قاراڭغۇدىن قورقىدۇ» دەپ ئاڭلاپ باقمىغان.

ــ ئەگەر مۇشۇنداق قىلىۋېرىدىغان بولساڭ، سەن مەڭگۈ چوڭ بولالمايسەن، ــ دەپتۇ باشقا مۇشۇكياپىلاقلار ئۇنىڭغا.

بىر كۈنى ئاخشىمى، بىرقانچە پادىچى
بىر توپ قوينى ھەيدەپ ئورمانلىققا كەپتۇ.
ئۇلار مۇشۇ جايدا بىر ئاخشام ئارام
ئالماقچى بولۇشۇپ، ئوت يېقىپتۇ.
ھېلىقى مۇشۇكياپىلاق ئوت يورۇقىنى
كۆرۈش ئۈچۈن، قوي توپىغا يېقىنلىشىپتۇ.

بىر قوي ئۇنى بايقاپ قېلىپ: «ھەي، تىنچلىقمۇ؟ ئوت يورۇقىنى كۆرۈۋاتامسەن، چىرايلىقمىكەن؟» دەپتۇ.

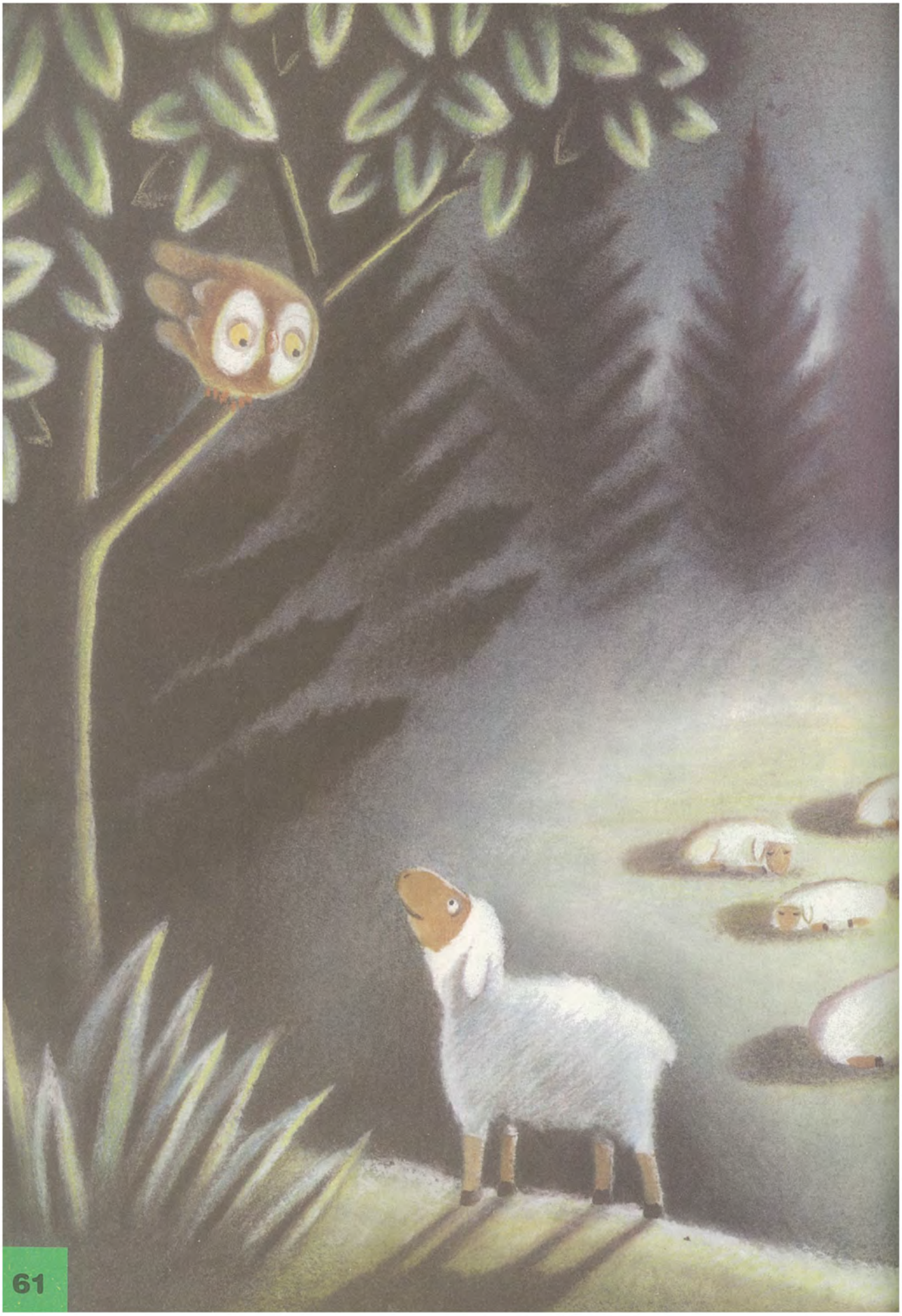
— ھەئە، بەك چىرايلىق ئىكەن، — دەپ بېشىنى لىڭ-شىتىپتۇ مۇشۇكياپىلاق.

— ئوت يورۇقى ناھايىتى چىرايلىق، ئەمما سەھەردە-كى قۇياش نۇرى ئۇنىڭدىنمۇ چىرايلىق، — دەپتۇ قوي.

— شۇنداقمۇ؟ مەن ئەزەلدىن سەھەردىكى قۇياش نۇ-رىنى كۆرۈپ باقمىغان، سەھەردىكى قۇياشنى بىر كۆرسەم دەيمەن، — دەپتۇ مۇشۇكياپىلاق.

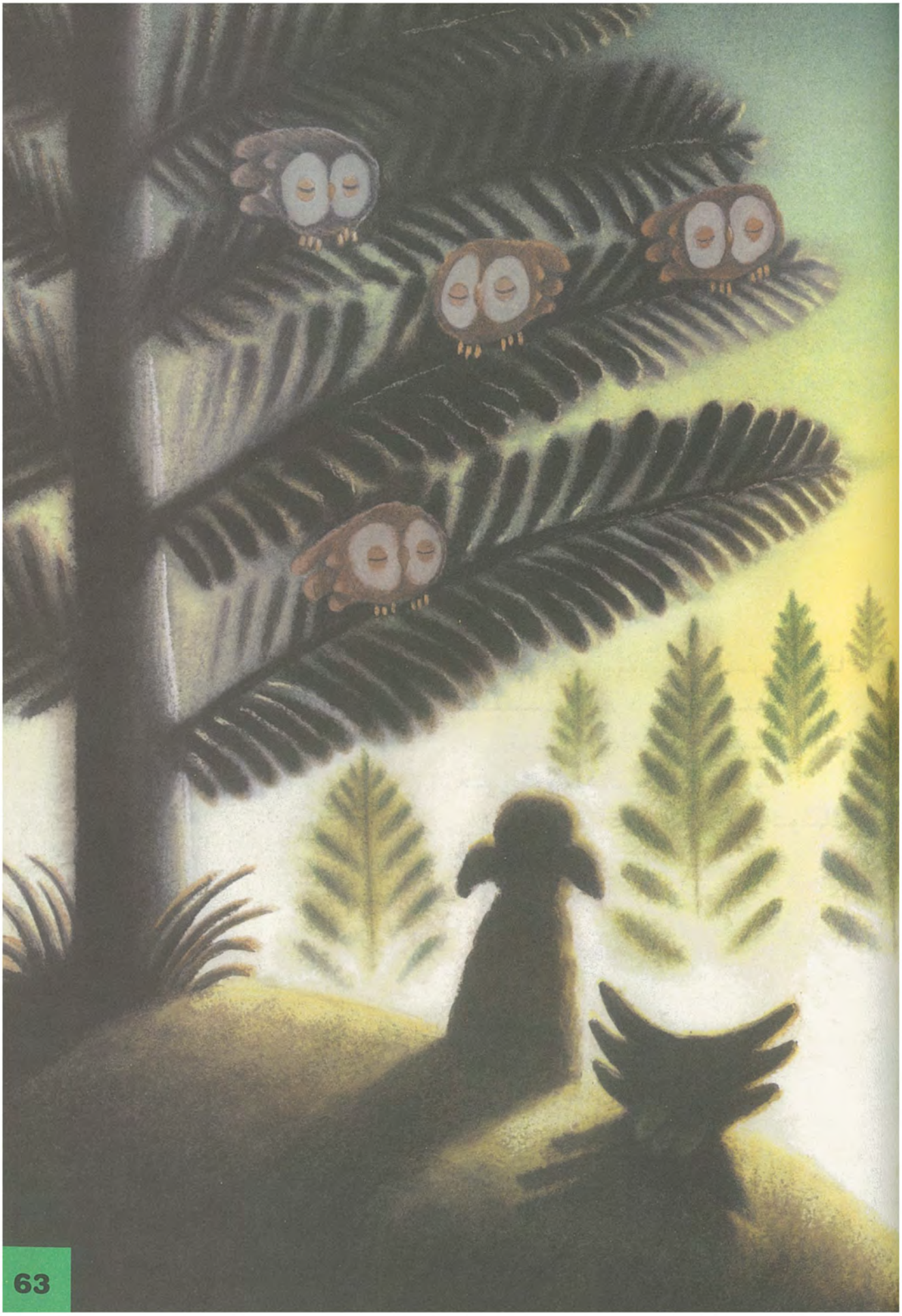
— ئۇنداق بولسا مەن بىلەن تاغ ئۈستىگە قوياشنىڭ كۆتۈرۈلگىنىنى كۆرگىلى چىقامسەن، — دەپتۇ قوي.

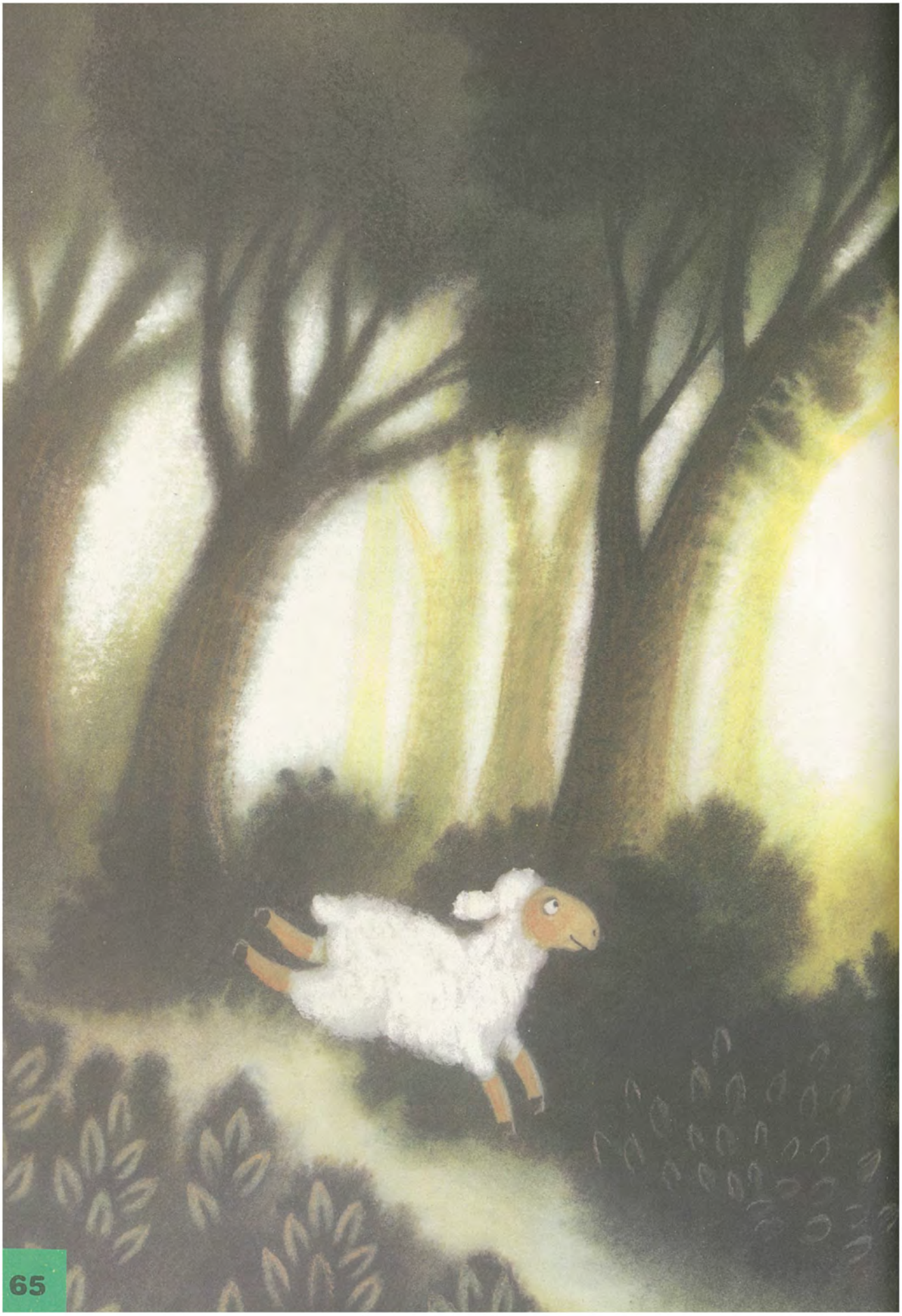
قۇياش نېمىدېگەن چىرايلىق - ھە؟ ئۇلار تېپتىنچ ئولتۇرۇپ، دەرەخ ئۈستىدىن قوياشنىڭ ئاستا - ئاستا كۆتۈرۈلۈپ چىقىۋاتقانلىقىنى، ئاسماننىڭ بارغانسېرى يورۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ.

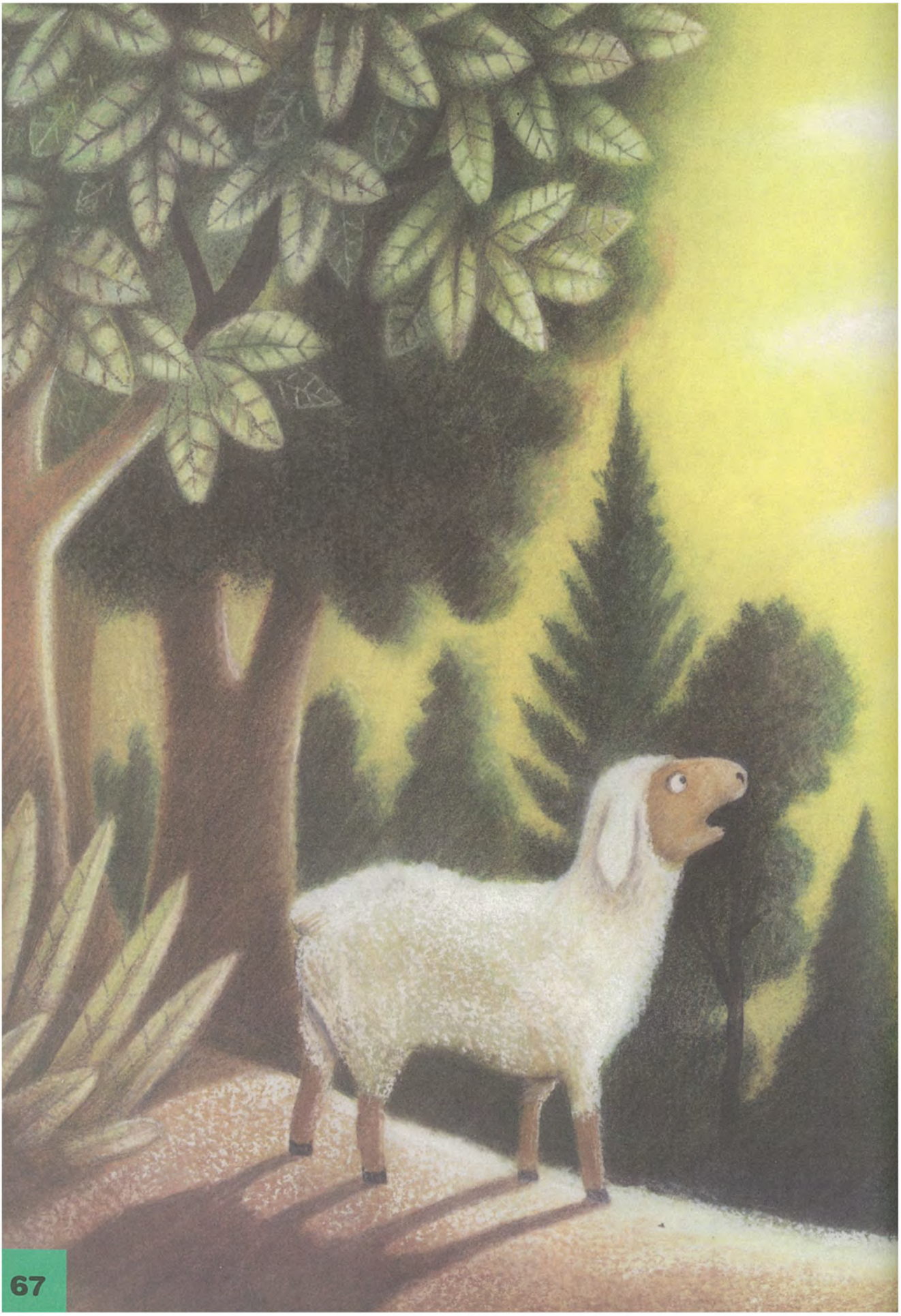

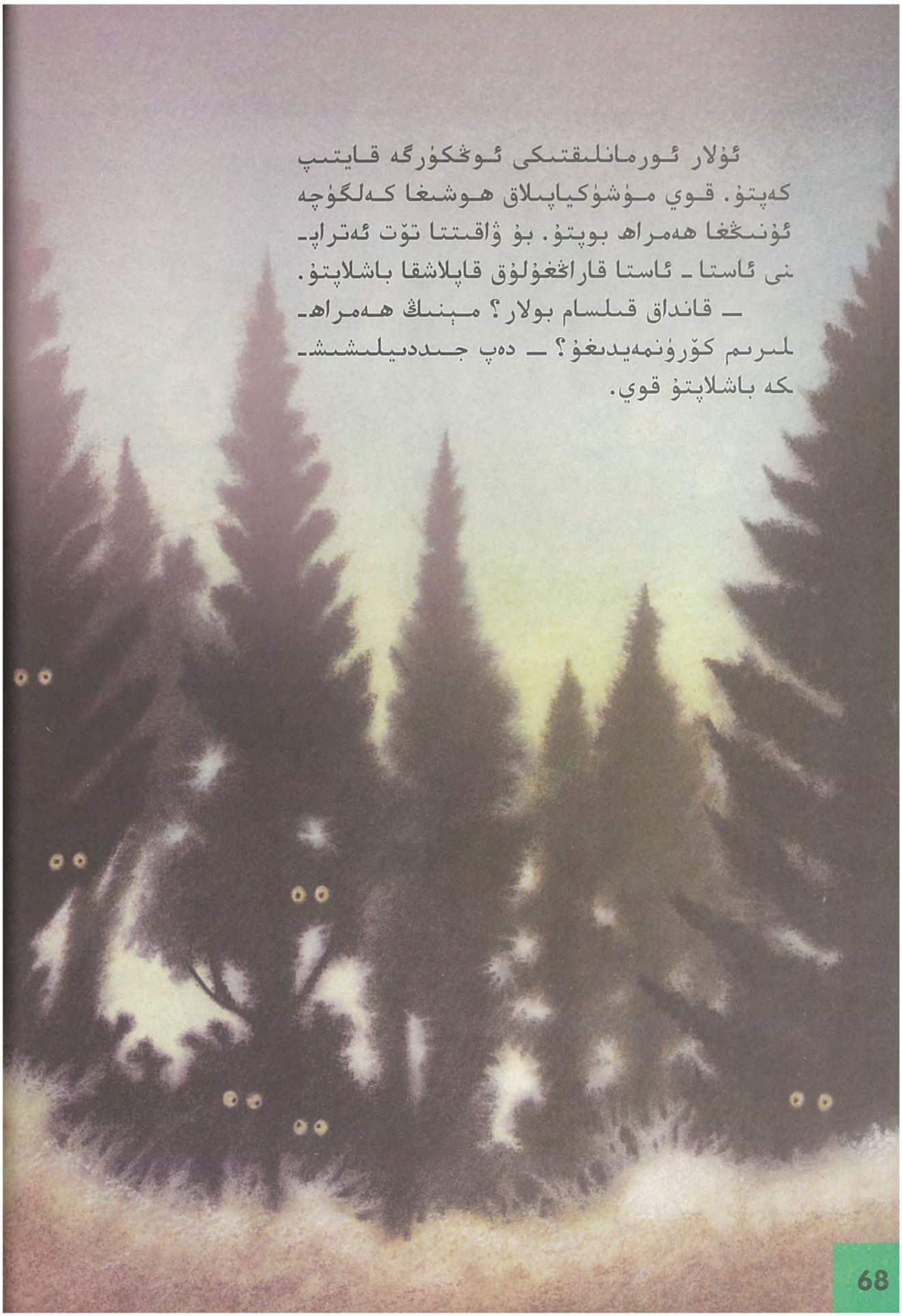
مۇشۇكياپىلاق توساتتىن: «ماڭا ئەگىشىپ ماڭ» دەپلا ئۇچۇپتۇ.
ئۇنىڭ قۇياشقا يېقىنلىشىپ تېخىمۇ ئوچۇق كۆرگۈسى كەپتۇ.
قوي ئالدىراپ ـ تېنەپلا ئۇنىڭ ئارقىسىدىن يۈگۈرۈپتۇ.

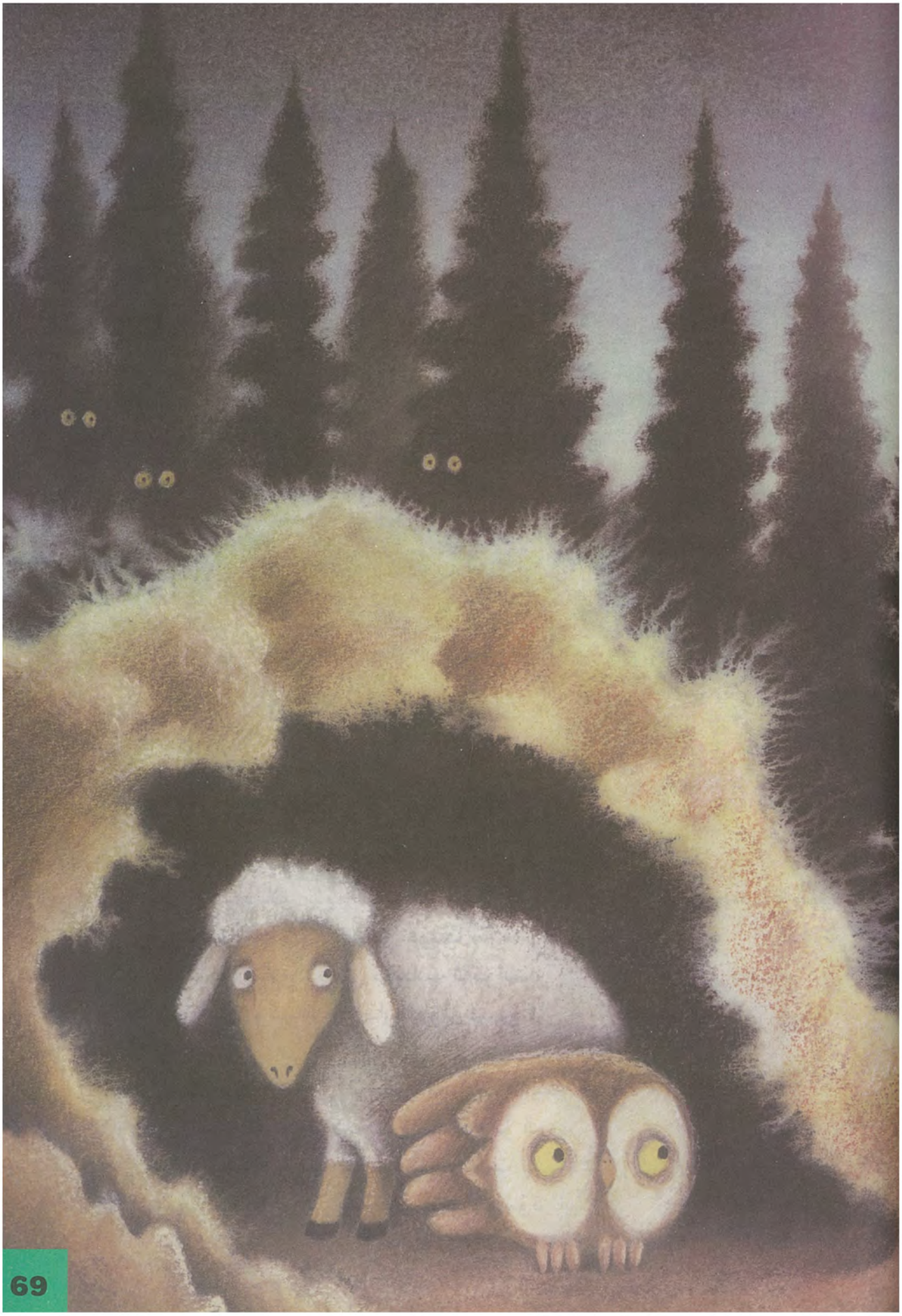
ئۇلار كۆچلۈك كۈن نۇرى ئەتراپنى يورۇ-
تۇپ تۇرغان بىر ئوچۇقچىلىققا چىقىپ قاپتۇ.
مۇشۇكياپىلاق: «ۋوي، كۆزۈمنى ئەجەپ
قاماشتۇرۇۋەتتى» دەپ ۋارقىرىغىنىچە بېشى
قېيىپ يىقىلىپتۇ.
ــ ئېھتىيات قىل.
بەختكە ياريشا، قوي يۇمشاق دۇمبىسى
بىلەن ئۇنى قۇتقۇزۇۋاپتۇ.

ئۇلار ئورمانلىقتىكى ئوچۇقراق قايتىپ كەپتۇ. قوي مۇشۇكياپىلاق ھوشىغا كەلگۈچە ئۇنىڭغا ھەمراھ بوپتۇ. بۇ ۋاقىتتا تۆت ئەتراپىنى ئاستا - ئاستا قاراڭغۇلۇق قاپلاشقا باشلاپتۇ.

— قانداق قىلسام بولار؟ مېنىڭ ھەمراھلىرىم كۆرۈنمەيدىغۇ؟ — دەپ جىددىيلىشىشكە باشلاپتۇ قوي.

مۇشۇكياپىلاق تۈيۈقسىز «مېنىڭ ئارقامدىن ماڭغىن» دەپ ئۇچۇپ-تۇ. بۇ قېتىم، مۇشۇكياپىلاق قويغا ياردەم قىپتۇ.

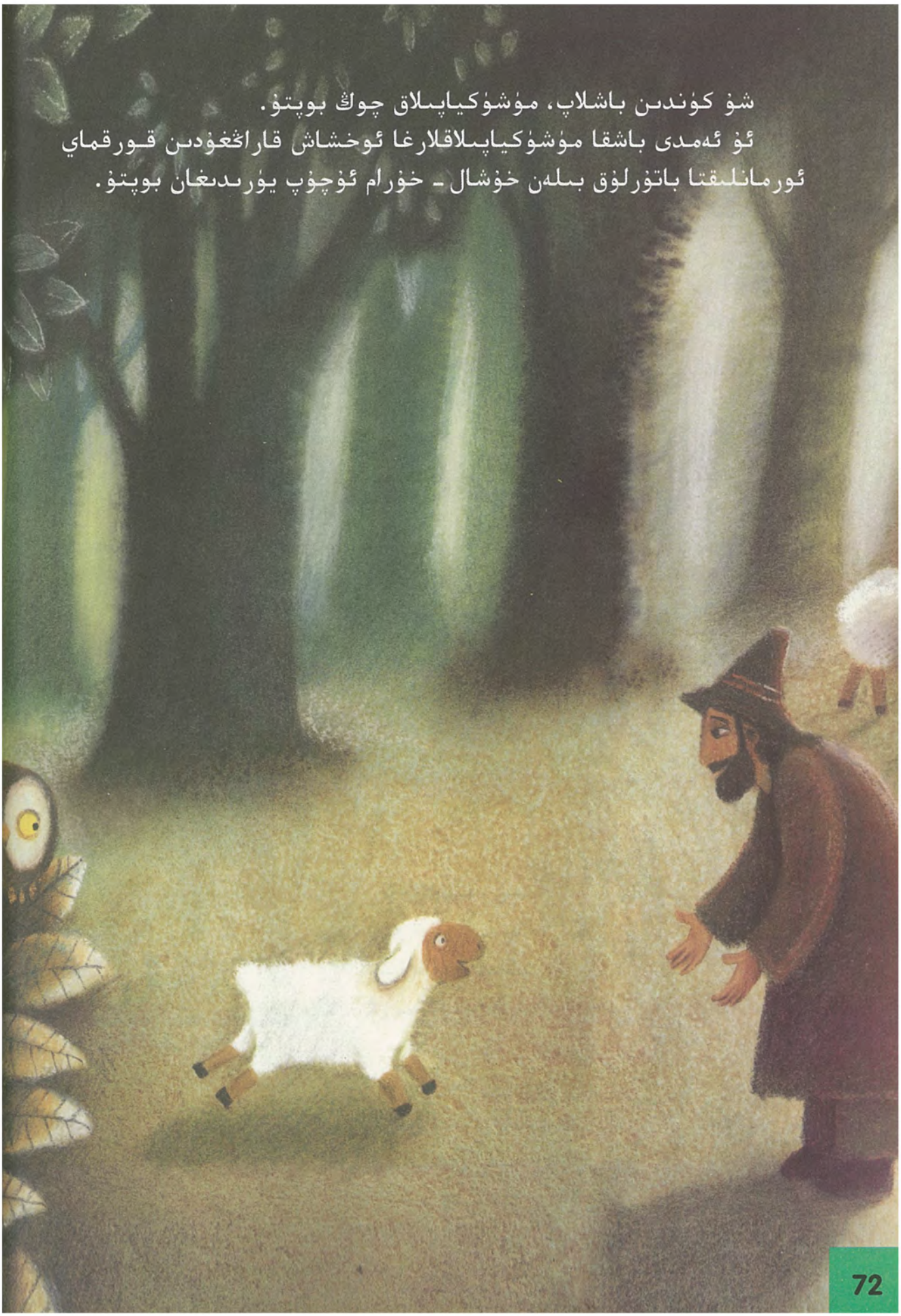
مۇشۇكياپىلاق قوينى باشلاپ ئەتراپتىن قوي توپىنى ئىزدەشكە كىرىشىپتۇ. مۇشۇكياپىلاق قاراڭغۇلۇقتىن ئازراقمۇ قورقماي توختىماستىن ئۇچۇپتۇ.

ئاخىرى ئۇلار قوي توپىنى ئىزدەپ تېپىپتۇ.

ــ رەھمەت، مۇشۇكياپىلاق، ــ دەپتۇ قوي.

ــ ئەرزىمەيدۇ، مەنمۇ ساڭا رەھمەت ئېيتىشىم كېرەك، ــ دەپلا قاراڭغۇلۇققا ئۇچۇپ كىرىپ كېتىپتۇ مۇشۇكياپىلاق.

شۇ كۈندىن باشلاپ، مۇشۇكياپىلاق چوڭ بوپتۇ.
ئۇ ئەمدى باشقا مۇشۇكياپىلاقلارغا ئوخشاش قاراڭغۇدىن قورقماي
ئورمانلىقتا باتۇرلۇق بىلەن خۇشال - خۇرام ئۆچۈپ يۈرىدىغان بوپتۇ.

سېھرىگەرلىك قىلالايدىغان ئۇزۇن تۇمشۇق

ورمان تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى
ئالاھىدە 2+7 پىروگراممىسى››

لۇلۇ ئىسمىلىك پىل بالىسى سېھرىگەر ئىدى.
ئورمان تېلېۋىزىيە ئىستانسىسىنىڭ «ئالاھىدە 2 + 7 پىروگراممىسى» ئۇنى ئويۇن كۆرسىتىشكە تەكلىپ قىلدى. رىياسەتچى ئىتئېيىق ئەپەندى ئۇ-نىڭدىن:
— كۆپچىلىككە قانداق ئويۇن كۆرسەتمەكچى-سىز؟ — دەپ سورىدى.

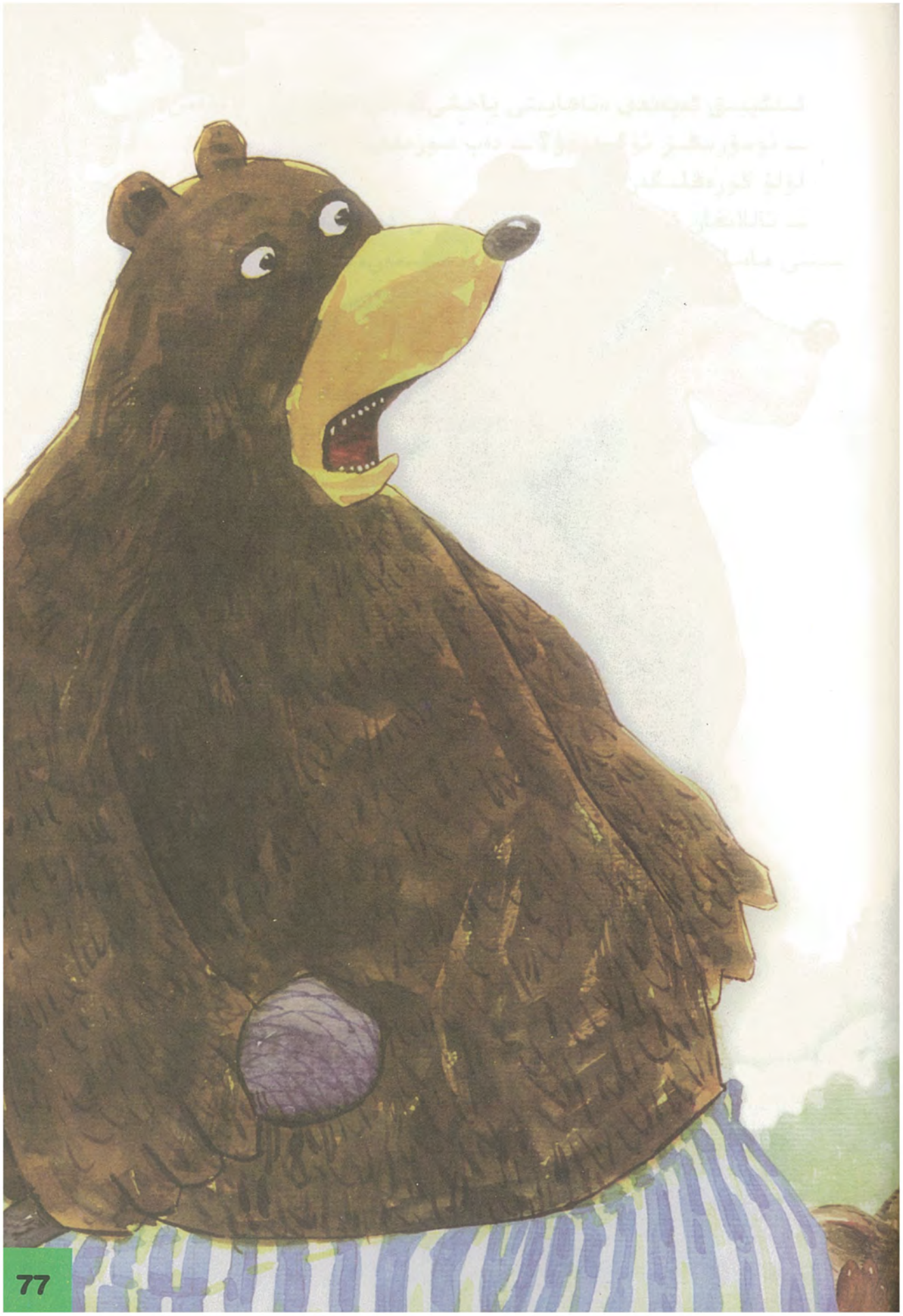

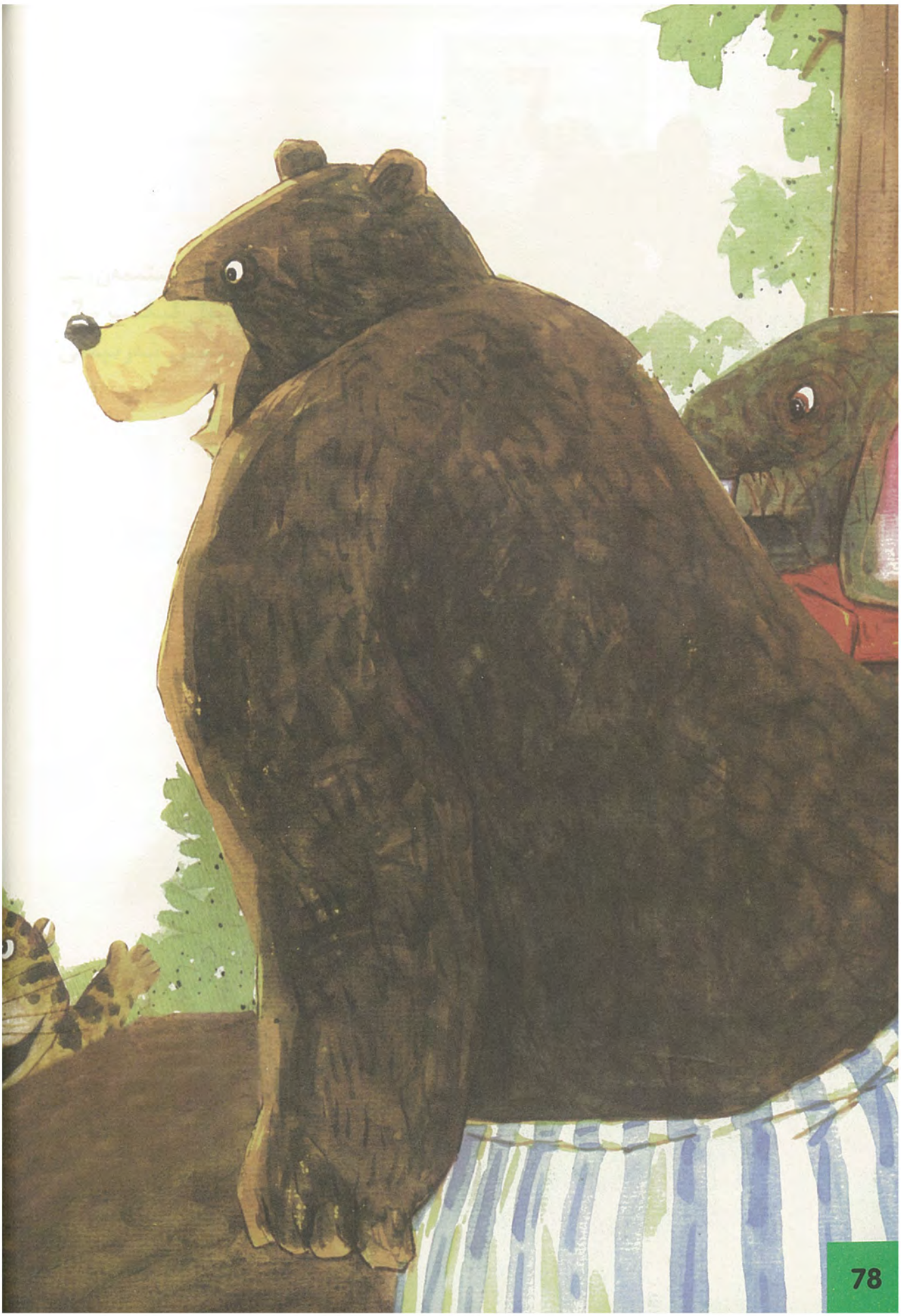

— مەن تۇمشۇقىم ئارقىلىق «2+ 7» دېگەن نومۇرنى كۆرسىتىمەن، — دېدى لۇلۇ، ئاندىن تۇمشۇقىنى تىك كۆتۈرۈپ، ئۇچىنى سەل ئېگىپ « 7» شەكلىگە كەلتۈردى، ئۇنىڭدىن كېيىن تۇمشۇقىنىڭ ئاستى تەرىپىنى بىر ئېگىپ « 2» شەكلىگە كەلتۈردى.

ھەممەيلەن «ئەجەب ئەپچىل، قالتىس تۇمشۇق ئىكەن ـ ھە!» دەپ توۋلىشىپ، گۈلدۈراس ئالقىش يېڭىراتتى.

ئىتتىپىيىق ئەپەندى «ناھايىتى ياخشى!» دەپ توۋلىغاچ لۇلۇدىن:

— نومۇرىڭىز تۇغىدىمۇ؟ — دەپ سورىدى.

لۇلۇ كۆرەڭلىگەن ھالدا:

— تاللانغان ئېسىل نومۇرلىرىم تېخى كەينىدە! بىراق بىر تاماشا-بىننى ماسلىشىپ بېرىشكە تەكلىپ قىلىمەن، — دېدى.

مايمۇنچاق دۇدۇ ئورنىدىن تۇرۇپ سەھنىگە چىقىشنى ئۆزى تەلەپ قىلدى ۋە كۈتۈپ تۇرمايلا مېڭىشقا تەمشەلدى. لۇلۇ بولسا تۇمشۇقىنى بىرلا سوزۇپ دۇدۇنى بېلىدىن ئوراپ ئالدى ـ دە، بىراقلا سەھنىگە ئېلىپ چىقتى.

ــ نۆۋەتتە مەن دۇش مۇنچىسىنىڭ پۇركۇگۈچىگە ئۆزگىرىمەن! ــ دېدى لۇلۇ ۋە تۇمشۇقىنى ياندىكى ئۆستەڭگە تىقىپ «غۇرت ـ غۇرت» قىلىپ سۇنى سۇمۇرۇپ، يېنىدا تۇرغان دۇدۇغا بىر پۇركۇۋۇدى، تۇمشۇقىدىن ئېتىلىپ چىققان سۇ دۇدۇنى بىردەمدىلا چىلىق ـ چىلىق ھۆل قىلىۋەتتى. دۇدۇنىڭ غەزىبى كېلىپ «ھى... ھى...»لاپ كۇلۇپ كەتتى.

كەركىدان بالىسىمۇ بۇ ئويۇننى قىزىق كۆرۈپ ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى ۋە:

ــ مېنىمۇ يۈيۈندۈرۈپ قويۇڭە، ــ دېدى. لۇلۇ ئويلىنىۋېلىپ:

ــ بولىدۇ، بۇ دورەم سىزگە قۇم پۈركۈپ قويىاي، ــ دېدى. شۇنداق دەپ بولۇپلا تۇمشۇقىنى پەسكە ساڭگىلىتىپ يەردىكى قۇم، لايلارنى ئايلىنىپ يۇرۇپ ئىچىگە تارتتى ـ دە، بىرلا كۈچەپ كەركىدانىنىڭ ئۈستىگە پۈركىدى ۋە ئۇنىڭ بەدىنىدىكى پاشا، چۈشەن، كۇمۇتىلارنى تېرە ـ پېرەن قىلىۋەتتى. كەركىدان بەدىنىنىڭ يېنىكلەپ راھەت بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى.

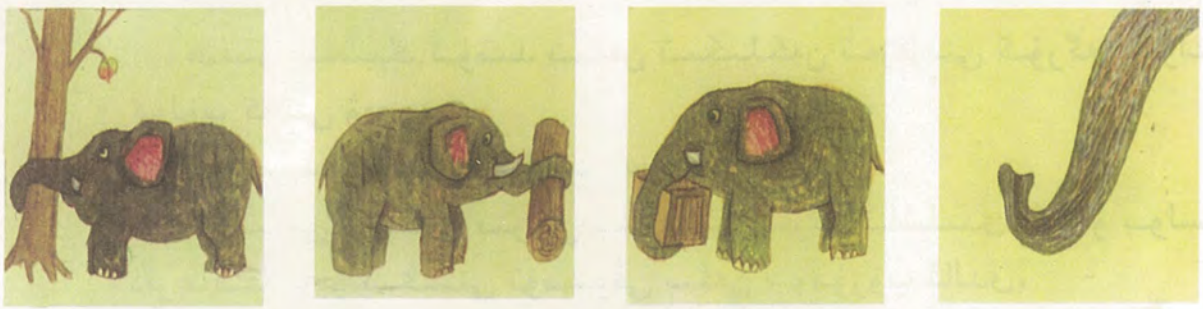

بۇ ئويۇنغا قىزىقىپ قالغان كىچىك هايۋانلارنىڭ سىناپ باققۇسى كېلىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن لۇلۇ تۈمشۈقىغا لىق سۇ سۈمۈرۈۋېلىپ هېلى تۆلكىگە، هېلى كىرپىگە پۈركىسە، بىردەمدىن كېيىن يەنە بورسۇقجانغا پۈركىدى. ئاپپاق سۇ كۆپۈكچىلىرىدىن چىققان «شار-شۇر» ئاۋاز ناهايىتى چىرايلىق ئاڭلىنىاتتى. هەممەيلەن بەئەينى «سۇ چېچىشىش بايرىمى» ئۆتكۈزۈۋاتقاندەك خۇشال بولۇشۇپ كەتتى.

ــ لۇلۇ چوڭ بولغاندا، تۇمشۇقى بىلەن بىر تۇپ دەرەخنى كۆچمەيلا يۇلۇپ ئالالايدۇ، يەنە ئادەملەرنىڭ ياغاچ ماتېرىياللىرى ۋە يۇڭ ـ تاقـ لىرىنى توشۇشقا ياردەملىشىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، سىلەر بىلمەسلـ كىڭلار مۇمكىن، ئۇنىڭ تۇمشۇقىدا 20 مىڭدىن ئارتۇقراق نېرۋا بار، شۇڭا بەك سەزگۈر كېلىدۇ! ــ دەپ داۋاملىق تونۇشتۇردى ئىتئېيىق.

ــ ئاڭلىشىمچە، پىل تۇمشۇقى بىلەن يەردىن بىرتال يىڭنىنى ئالالايدىكەن، بۇ راستمۇ؟ ــ دەپ سورىدى زىراپە قىزىقسىنىپ.

ھەممەيلەننىڭ ئۈمىد بىلەن تىكىلگەن نەزەرىنى كۆرگەن لۇلۇ كۈلۈپ كەتتى ۋە:

ــ ئەمىسە، سىناپ باقاي، ــ دېدى.

ئىتئېيىق ئەپەندى بىرتال يىڭنىنى يەرگە تاشلىدى، لۇلۇ بولسا دەرھەقىقەت بۇ يىڭنىنى تۈمشۇقى بىلەن سۈمۈرۈپ ئالدى.

ــ ۋاھ! ئەجەب قالتىسكەن ــ دەپ ئاپىرىن ئوقۇشتى ھەممەيلەن ۋە خۇشاللىقىدا ئولتۇرغان ئورۇنلىرىدىن سەكرەپ تۇرۇشۇپ كەتتى.

شۇنىڭدىن كېيىن كۆپچىلىك بۇ ئۇزۇن تۇمشۇق لۇلۇنى مەدھىيەلەپ ناخشا ـ قوشاق توقۇشتى:

ئېگىلەركەن، تۇزلىنەركەن ئۇزۇن تۇمشۇقى،
قۇم ـ شېغىلنى هەم سۇنى پۇركىيەلەركەن.
ئەجەب قالتىس ئىكەنغۇ سېهرىگەر لۇلۇ،
يەنە تېخى چوڭ دەرەخنى ئۆرىيەلەركەن.

ھەممىگە قادىر پىل تۇمشۇقى

پائالىيەت مەقسىتى

رواللارغا بۆلۈنۈش شەكلى ئارقىلىق بالىلارغا پىل تۇمشۇقىنىڭ رولى ۋە چوڭ پىللارنىڭ ماھارىتى بىلدۈرۈلىدۇ. شۇنداقلا بالىلارغا ئۆز ئىشىنى ئۆزى قىلىش تەربىيەسى ئېلىپ بېرىلىدۇ، ئۆز قولىنىڭ ھەممىگە قادىر ئىكەنلىكى ئۇقتۇرۇلىدۇ.

پائالىيەت تەييارلىقى

چوڭ ـ چوڭ كۆبىكلار ياكى كىچىك كۆبىكلار، بىرتال چىش كولىغۇچ (يېڭىنە ئورنىدا ئىشلىتىلىدۇ)، بالىلار پىل تۇمشۇقىنىڭ ھەرىكىتىنى دورايدۇ (قوللىرىنى جۈپلەپ ئالدىغا سوزىدۇ).

پائالىيەت جەريانى

1. دادىسى پىل دادا رولىنى ئېلىپ پىل بالىسىنىڭ كۆزبەكلاردىن ئۆي ياسىشىغا يەتەكچىلىك قىلىدۇ.

2. ئانىسى پىل ئانا رولىنى ئېلىپ كونا ئۆيىدە (كىرىپسلودا ياكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ) كىيىم تىكىدۇ.

3. پىل دادا ياغاچ ماتېرىياللىرى (كۆزەك)نى توشۇپ بالىغا بېرىدۇ، بالا ئۆي ياسايدۇ. (ياكى بالا ياغاچ توشۇپ، دادا ئۆي ياسايدۇ.)

4. ئانا پىل «يېڭىنەم يەرگە چۈشۈپ كەتتى، تاپالمايۋاتىمەن، تېز كېلىپ تېپىشىپ بېرىڭلار-چۇ!» دەپ توۋلايدۇ. پىل دادا ۋە پىل بالا يارەمگە كېلىدۇ، بالا پىل يېڭىنىنى تېپىۋالىدۇ ـ دە، «پىل تۇمشۇقى» ئارقىلىق يەردىن تېرىپ ئالىدۇ.

پائالىيەتنى داۋاملاشتۇرۇش

3. ئائىلىدىكى ئەزالار بويىچە رولىلارغا بۆلۈش، مەسىلەن، چوڭئانا ياكى مومىسى پىل موما رولىنى ئېلىپ، پىل بالىنى گۈللەرگە سۇ قۇيۇشقا يارەملىشىش قاتارلىق ئىشلارنى قىلىۋسا بولىدۇ. ئائىلە باشلىقلىرى بالىلارنى هايۋانات باغچىسىغا ئاپىرىپ پىلنى كۆرسىتىش جەريانىدا پىلنىڭ تاشقى قىياپەت ئالاهىدىلىكىنى ئېيتقۇزسا بولىدۇ، ئۆزلىرى بالىلارغا پىلنىڭ ياشاش خۇسۇسىيەتلىرى قاتارلىقلاردىن ئاز ـ تولا بىلىم بېرىپ، بالىلارنىڭ پىلنى چۈشىنىشىنى يۇقىرى كۆتۈرسە بولىدۇ.

پائالىيەتنىڭ ئەهمىيىتى

3. تەقلىدي ئويۇن ئويناش پائالىيىتى ئارقىلىق بالىلارغا پىلنىڭ تاشقى قىياپەت ئالاهىدىلىكى هەمدە پىل تۇمشۇقىنىڭ رولى، ئالاهىدىلىكى كۆزەتكۈزۈلىدۇ هەم بىلدۈرۈلىدۇ. ئۇلارنى بىلدۈرۈش جەريانىدا «ئۆز ئىشىنى ئۆزى قىلىش»، «مەندىمۇ بىرجۇپ چۈھر قول بار» قاتارلىق پائالىيەتلەر ئېلىپ بېرىلىپ، بالىلارنىڭ ئۆزىنى باشقۇرۇش، مۇستەقىل ياشاش ئىقتىدارى يېتىلدۈرۈلىدۇ.

پىلنىڭ تۇمشۇقى قانداق ئىشلارنى قىلالايدۇ؟

كىچىك دوستلار، قانچە خىل پىلنى كۆرۈپ باقتىڭلار؟ سىلەر پىلنىڭ تۇرلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئۆيىنىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى، ئۇزۇن تۇمشۇقىنىڭ قانداق ماھارىتى بارلىقىنى بىلەمسىلەر؟

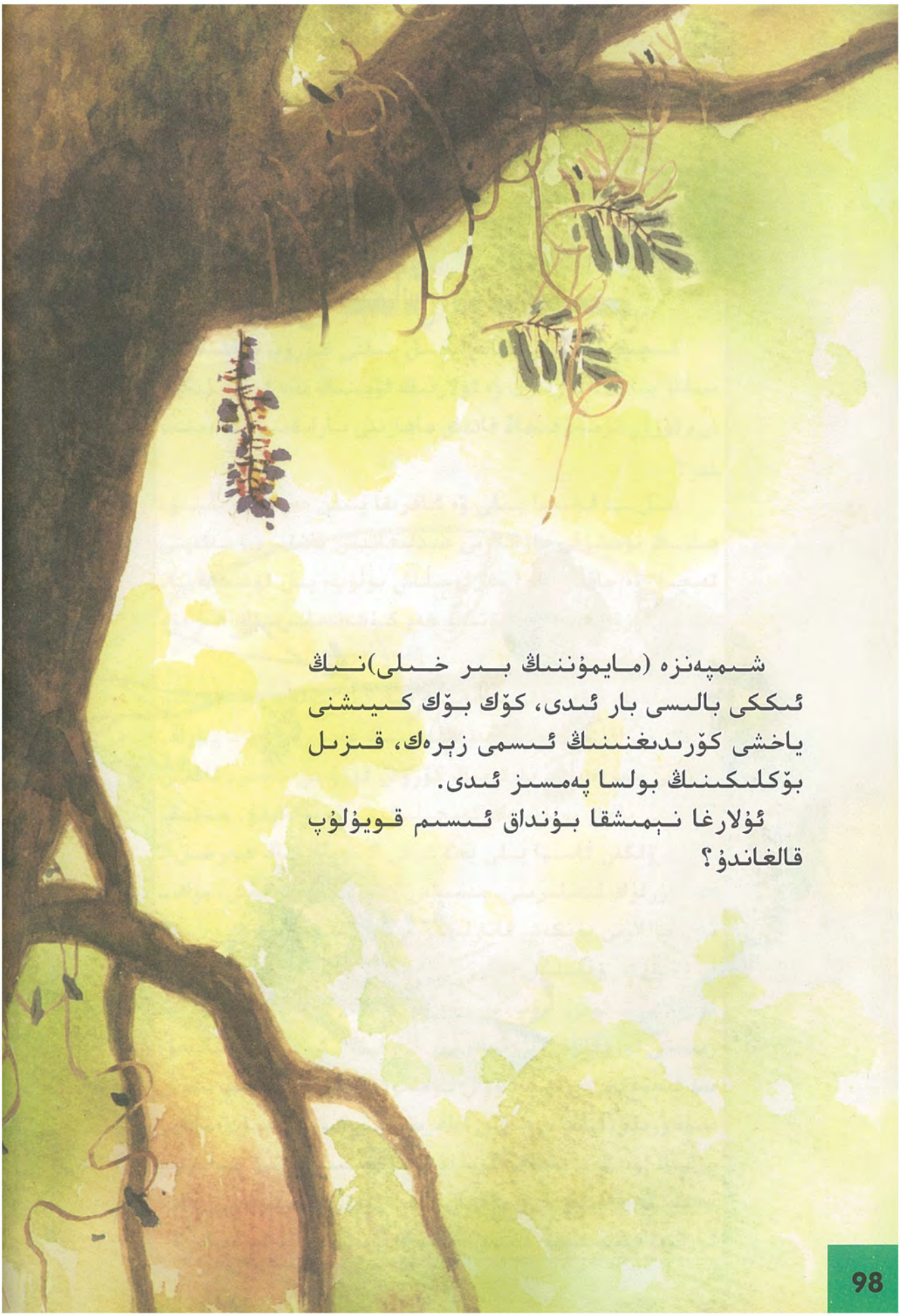
پىل ــ ئاسىيا پىلى ۋە ئافرىقا پىلى دەپ ئايرىلىدۇ. پىلنىڭ تۇمشۇقى پۇراقلارنى ھىدلىغاندىن تاشقىرى، بەئەينى ئەپچىل ۋە چاققان «قول»غا ئوخشاش بولۇپ، پىل ئۇنىڭغا تامىنىپ ئوزۇق يەيدۇ، يۇيۇنىدۇ ھەم كۈشەندىلىرىنىڭ ھۇجۇمىدىن ساقلىنىدۇ.

پىلنىڭ تۇمشۇقى ناھايىتى سەزگۈر بولۇپ نەچچە يۈز مېتىر يىراقلىقتىكى كۈشەندىلىرىنىڭ غەيرىي ھىد - پۇراقلىرىنى سېزەلەيدۇ، بۇ ئۇنىڭ كۆرۈش قۇۋۋىتى ئاجىز، ئاڭلاش قۇۋۋىتى ناچار بولۇشتەك كەمچىلىكىنى تولۇقلايدۇ. مەشقىلەندۈرۈلگەن ئاسىيا پىلى يەنە تېخى كىشىلەرنىڭ ھەرخىل - ھەر تۈرلۈك ئىشلىرىنى، مەسىلەن، ياغاچلارنى توشۇش، يۈك - تاق، مالالارنى يۆتكەش قاتارلىقلارنى قىلىشىپ بېرىدۇ.

پىل ئوزۇقلىنىش ۋە سۇ ئىچىشنى تۇمشۇقىنىڭ ياردىمىدە ئورۇنلايدۇ. ئوت - چۆپ، دەرەخ يوپۇرماقلىرى ۋە مېۋە - چىۋە تۇرىدىكى ئوزۇقلۇقلارنى تۇمشۇقى ئارقىلىق ئېغىزىغا سالىدۇ؛ سۇ ئىچمەكچى بولسا، ئاۋۋال تۇمشۇقىنى سۇغا تىقىپ سۇنى سۇمۇرىدۇ، ئاندىن سۇنى ئاغزىغا پۈركۈيدۇ؛ يۇيۇنماقچى بولسا، ئۇنىڭ تۇمشۇقى گويا دۇش مۇنچىسىدەك سۇ چىقىرىپ بەدىنىگە چاچىدۇ. پىل ماڭغان چاغدا ئۇزۇن تۇمشۇقىنى ھاسا ئورنىدا ئىشلىتىدۇ. قانداق، پىلنىڭ تۇمشۇقى كارامەتمىكەن!

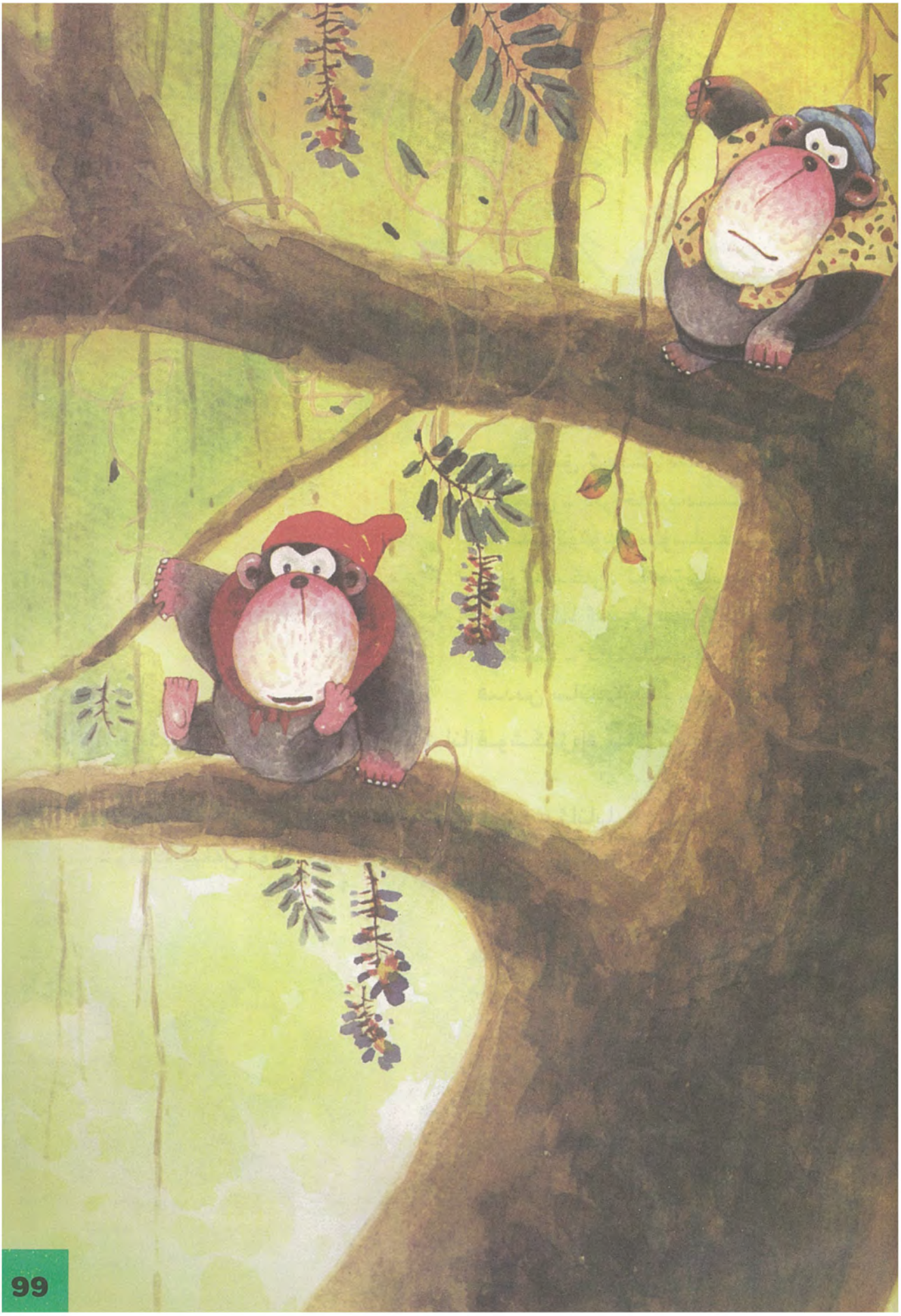
ئەقىل سىناش مۇسابىقىسى

شەمپەنزە (مايمۇنلىق بىر خىلى)نىڭ ئىككى بالىسى بار ئىدى، كۆك بۆك كىيىشنى ياخشى كۆرىدىغىنىڭ ئىسمى زېرەك، قىزىل بۆكلۈكنىڭ بولسا پەمسىز ئىدى.

ئۇلارغا نېمىشقا بۇنداق ئىسىم قويۇلۇپ قالغاندۇ؟

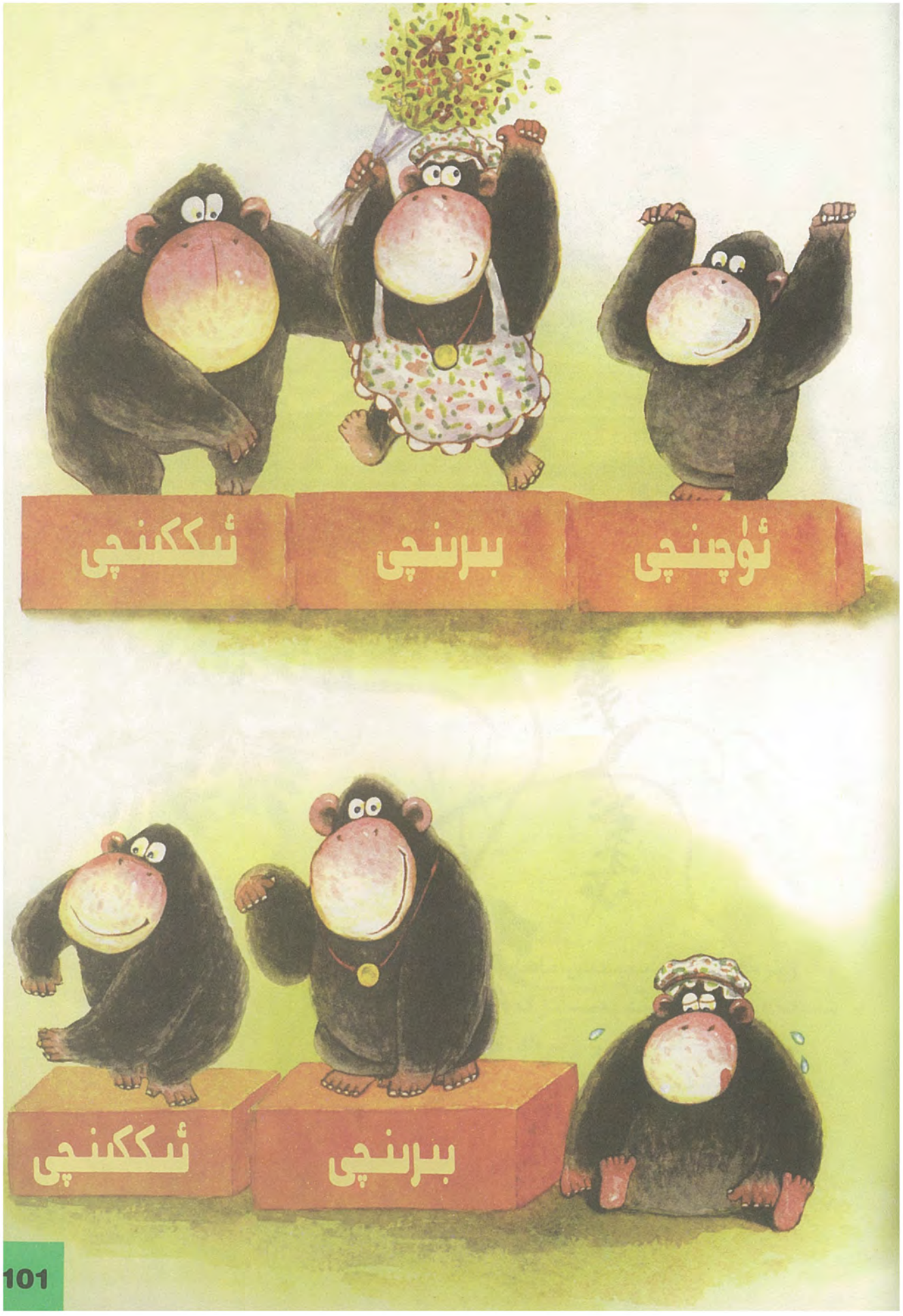

ئەسلىيدە، شىمپەنزىلەر بىر قېتىملىق ئەقىل سىناش ھەم دەرەختىن - دەرەخقە يامىشىپ - ئار-تىلىپ ئۆتۈش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزگەنىكەن. ئۇ مۇسابىقىدە شىمپەنزىلە ئانا ئەقىل سىناشتا 1 - ، يامىشىپ - ئارتىلىپ ئۆتۈشتە ئار-قىدىن سانىغاندا 1 - بولۇپ قاپتۇ.

ئۇزۇن ئۆتمەي، شىمپەنزە ئانا قوشكېزەك بالا تۇغۇپتۇ. بارلىق شىمپەنزىلەر چاقچاق قىلىشىپ:

— بىرىنى زېرەك، بىرىنى پەمسىز دەپ ئاتايلىلا! — دېيىشىپتۇ.

شۇنىڭ بىلەن ئۇلار زېرەك ۋە پەمسىز دەپ ئاتىلىپ قاپتۇ.

ئۈچىنچى
بىرىنچى
ئىككىنچى
بىرىنچى
ئىككىنچى

زېرەك ئۆز ئىسمىدىن ناھايىتى پەخىرلىنىدىكەن ۋە ھەمىشە پەمىزگە:

ــ مەن دېگەن بىر زېرەك، سەن دېگەن پەمىز، دۆت! ــ دەيدىكەن.

پەمىز قايىل بولماي:

ــ ھىم، كىم زېرەك ئىكەن، بەسلىشىپ باقمايلىمۇ؟ ــ دەيدىكەن.

شىمپەنزىلەر دەرەخ ئۈستىدە ياشايدىكەن، ھەركۈنى بىر قېتىم ئۆزلىرىگە ئورۇن راسلاپ ئۇخلايدىكەن.

بىركۈنى، شىمپەنزە ئانا بۇ ئاكا-ئۇكىلارغا:

— سىلەر چوڭ بولدۇڭلار، ياتىدىغان جايىڭلارنى ئۆزۈڭلار راسلاڭلار! — دەپتۇ.

زېرەك پەمسىزگە قاراپ تىلىنى ئۇزۇن چىقىرىپ قويۇپ:
ــ قېنى كىم تېز ئورۇن راسلايدىكىن، بەسلىشەيلى! ــ دەپتۇ.
ئۇ ئانىسىدىن ئۆگىنىۋالغىنى بويىچە ئىككى دانە توم شاخنى سۈندۈرۈۋېلىپ كارىۋاتنىڭ يان تەرىپى قىلىپتۇ، ئاندىن بىرمۇنچە شاخلارنى ئۇستىگە قويۇپ ناھايىتى تېزلا ئۆز ئورنىنى راسلاپ بوپتۇ.

پەمسىزمۇ زېرەككە ئېغىز - بۇرنىنى پۈرۈشتۈرۈپ مەنستمىگەندەك قاراپ قويۇپ:

— بەسلەشسەك بەسلىشەيلى، كىم ياخشى ياسايدىكەن! — دەپتۇ.

ئۇ بىر شاخنى ئېلىپ ئېگىپتۇ، ئۇستىگە يوپۇرماقلارنى ياپقۇچ قىلىپ يېپىپتۇ، بەئەينى بىر بوران - چاپقۇن، يامغۇردىن پاناھلىنىدىغان «چېدىر»غا ئوخشاپ قاپتۇ. شىمپەنزە ئانا بۇنى كۆرۈپ پەمسىزنى: «بەك ئەقىللىك ئىكەنسەن!» دەپ ماختاپتۇ.

زېرەكنىڭ كۆڭلى غەش بولۇپ، تۇمشۇقىنى ئۇچلاپ:

ــ پەمسىز مەندەك زېرەك ئەمەس تۇرسا، ئەجەب «بەك ئەقىللىكـكەنسەن» دەپ ماختاپ كەتتىڭىزغۇ؟ ـ دەپتۇ.

ــ مەن بىلەن دەرەختىن ـ دەرەخقە يامىشىپ ـ ئارتىلىپ ئۆتۈشتە بەسلىشەلەمسەن؟

ــ بەسلىشەلەيمەن! ــ دەپتۇ پەمسىز.

شىمپەنزىلەر دەرەخ ئۈستىدە ياشىغان بىلەن ئۇلارنىڭ بەدىنى ئېغىر بولغاچقا، مايمۇنلاردەك دەرەخ ئۈستىدە ئەركىن - ئازادە سەكرەپ ئارتىلىپ يۈرەلمەيدىكەن، پەقەت قوللىرى بىلەن شاخلارغا ئېسىلىۋېلىپ ئېلىگۈچ ئۇچقاندەك پۇلاڭلاپ ئويناىدىكەن.

پەمسىز شاختىن قوللىرىنى ئاجرىتىپ «شارتلا» قىلىپ يەنە بىر شاخقا يامىشىپتۇ - دە، يامىشىپ - ئارتىلىپ يۈرۈپ بۇ دەرەختىن ئۇ دەرەخكە ئۆتۈۋاپتۇ.

پەمسز دەرەختىن - دەرەخقە ئارتىلىپ ئويناپ يۈرگىنى بىلەن زېرەك ئۇنداق قىلىشقا جۈرئەت قىلالمايدىكەن.

زېرەك پەمسزنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ ئانسىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ:

— مېنىڭ ئىسمىم زېرەك بولسىمۇ نېمىشقا پەمسزدەك ئەقىللىك ئەمەسمەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئىسىم دېگەن كىمنىڭ ئەقىللىك، كىمنىڭ دۆتلىكىنى بەلگىلەپ بېرەلمەيدۇ. كاللا ئىشلەتكەندىلا، ئەقىللىك بولغىلى بولىدۇ؛ يامىشىپ - ئارتىلىپ ئۆتۈشنى كۆپ مەشىق قىلىپ بەرگەندىلا، پەمسزدەك چاققان، چەبدەس بولغىلى بولىدۇ، — دەپتۇ ئانىسى.

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، زېرەك ھەرقانداق ئىش قىلغاندا كاللا ئىشلىتىشنى ياخشى كۆرىدىغان بولۇپ قاپتۇ. مېۋە يېمەكچى بولسا، ئالدى بىلەن كالتەك بىلەن ئۇرۇقچىسىنى ئۇرۇپ چىقىرىۋېتىپتۇ؛ ئۇ يەنە قوراللار بىلەن ھەرە كۆنىكى (ھەرە ئۇۋىسى)دىكى ھەسەلنى، دەرەخ كاۋىكىدىكى ئاق چۆمۈلىلەرنى كولاپ چىقىرىپ يەيدىغان بوپتۇ. ئۇ يەنە دەرەختىن ـ دەرەخقە يامىشىپ ـ ئارتىلىپ ئۆتۈش تېخنىكىسىنى قېتىرقىنىپ مەشىق قىپتۇ. يېقىندا ئۆتكۈزۈلگەن بىر قېتىملىق ئەقىل سىناش مۇسابىقىسىدە ئاكا ـ ئۇكا ئىككىيلەن تەڭلىشىپ قاپتۇ.

تېپىپ بېقىڭلار چۇ، مەن كىم؟

پائالىيەت مەقسىتى .....

1. بالىلارنىڭ ئورانگوتانلارنىڭ تۇرلىرىنى پەرق ئېتىش ۋە تونۇۋېلىشىنى كۈچەيتىش.

2. بالىلارنىڭ تەقلىد قىلىش (دوراش) ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش، ئويۇن ئويناش جەريانىدىكى خۇشاللىقنى ھېس قىلدۇرۇش.

پائالىيەت تەييارلىقى .....

شاخ ـ شۇمبا، يوپۇرماقلار، كۈبىكتىن ياسالغان چۈمۈلە ئۈۋىسى.

پائالىيەت جەريانى

ئائىلە باشلىقلىرى بىلەن بالىلار ئۆزئارا ئالمىشىپ تۇرۇپ بىر خىل ئوراڭ-گوتاننىڭ تېپىك ئالاھىدىلىكىنى دورايدۇ، مەسىلەن، قوللىرىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش، شاخ - شۇمبىلار بىلەن ئۆۋا ياساش (سىرىق ئورانگوتان).

قوللىرىنى پەسكە ساڭگىلىتىپ، شاخلار بىلەن ئاق چۈمۈلە ئۆۋىسىنى كولاش (شىمپەنزە).

قوللىرى بىلەن مەيدىسىنى مۇشتلاش، يوپۇرماق ۋە ياۋا مېۋىلەرنى يېيىش (گورىللا).

ئاندىن كېيىن، قارشى تەرەپتىن «مەن كىم، تېپىپ بېقىڭ» دەپ سورايدۇ. توغرا تاپالىسا، سوئال سورىغان تەرەپ داۋاملىق ئويۇن ئويناپدۇ، تاپالمايۋاقالسا رول ئالمىشىپ ئوينايدۇ.

پائالىيەتنى داۋاملاشتۇرۇش

بالىلارنى ھايۋانات باغچىسىغا ئاپىرىپ ئورانگوتان ۋە باشقا سەزگۈر، چېچەن ھايۋانلارنىڭ ھەرىكەتلىرىنى كۆزەتكۈزۈش، ئۇلارنىڭ نامىنى پىششىق بىلىۋېلىشقا، تېپىك ھەرىكەتلىرىنى بايقاشقا ۋە ئۇلارنىڭ ھەر خىل تۇرلىرىنى پەرق ئېتىشكە يېتەكلەش.

پائالىيەتنىڭ ئەھمىيىتى

بەدەن ھەرىكىتى ئارقىلىق ئورانگوتاننىڭ ھەرىكىتىنى دوراش جەريانىدا، بالىلار ئورانگوتاننىڭ تۇرلىرىنى تونۇيالايدىغان قىلىندۇ، ھايۋانلارنى كۆزىتىش قىزغىنلىقى يېتىلدۈرۈلىدۇ. بۇ پائالىيەت يەنە بالىلارنىڭ ئويۇن كۆرسىتىش ئىقتىدارىنى تەرەققىي قىلدۇرالايدۇ، بەدەن ھەرىكىتىنىڭ چەبدەس، چاققان بولۇشىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

قورال ـ سايمان ئىشلىتىشنى بىلىدىغان ھايۋان

كىچىك دوست، قورال ـ سايماننى ئادەملەرلا ئىشلىتەلەيدۇ دەپ ئويلاپ قالماڭ، بەزى ئەقىللىك ھايۋانلارنىڭمۇ قورال ـ سايمان ئىشلىتەلەيدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟

ئالايلى، ئالىملار كونگو ھايۋانات قوغداش رايونىدا يا-شايدىغان چوڭ بىر گورىللا (مايمۇننىڭ بىر تۈرى)نىڭ پالما دەرىخىنىڭ مېۋىسىنى تاش بىلەن ئۈزۈپ يەنچىپ ئېچىدىكى يېغىنى چىقىرىپ يېگەنلىكىنى بايقىغان.

ئۇلار يەنە، ئورانگوتان (مايمۇننىڭ بىر تۈرى)نىڭ قىسقا شاخلار بىلەن يەردىكى چۈمۈلە ئۇۋىسىنىڭ ئېغىزىنى كولاپ بۇزۇپ، يەنە بىر ئىنچىكە شۇڭقىنى «بېلىق تۈتۈش قارمىقى»دەك ئاق چۈمۈلىلەرنىڭ ئۇۋىسىغا تىقىپ كىرگۈزگەنلىكىنى، بەزىلىرىنىڭ ھەتتا بۇ «بېلىق تۈتۈش قارمىقى»نىڭ بىر ئۇچىنى ئۇچلۇق قىلىپ سۇركەپ ياساپ تېخىمۇ جىق چۆمۈلە تۈتۈپ يېگەنلىكىنى بايقىغان. يەرنىڭ تەكتىدىكى چۈمۈلە ئۇۋىسىنى تېخىمۇ تېز كولاش ئۈچۈن، ئورانگوتانلار تېخىمۇ ئۇزۇن، تېخىمۇ توم شاخلارنى تاللاپ، ھەتتا ئادەملەر گۈرجەك ئىشلەتكەنگە ئوخشاش شاخنىڭ ئۇچىنى بىر پۈتى بىلەن دەسسەپ يەرگە كىرگۈزۈپ چۈمۈلە ئۇۋىسىنى كولايدىكەن.

قانداق، ئورانگوتان ئەقىللىك ھايۋانمىكەن؟

سۆيۈملۈك كىچىك دوستلار:

بۇ قىزىقارلىق مەسىللەرنى ئوقۇپ قانداق تەسىراتلارنى ئالدىڭلار!

قېنى يېزىپ بېقىڭلار!

图书在版编目(CIP)数据

《红蜻蜓》儿童童话绘本系列. 草原上的黑白迷彩 :维吾尔文 / 沙达提·依明编译. -- 乌鲁木齐 : 新疆美术摄影出版社, 2013.4
ISBN 978-7-5469-3925-4

Ⅰ. ①红… Ⅱ. ①沙… Ⅲ. ①儿童文学 - 图画故事 - 中国 - 当代 Ⅳ. ①I287.8

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2013)第 078414 号

选题策划：于文胜
责任编辑：木拉提·阿里木
马木提提·司马义
责任校对：米日班·努尔艾合买提
美术编辑：阿扎提·巴拉提
责任决审：亚森·吾布力哈斯木
责任印制：刘伟煜

书　　名　《红蜻蜓》儿童童话绘本系列——草原上的黑白迷彩（维吾尔文）
译　　者　沙达提·依明
出　　版　新疆美术摄影出版社
地　　址　乌鲁木齐市经济技术开发区科技园路 5 号
邮　　编　830026
发　　行　新疆新华书店
网　　购　当当网、京东商城、亚马逊、淘宝网、天猫、读读网、淘宝网·新疆旅游书店
制　　版　乌鲁木齐标杆集印务有限公司
印　　刷　北京新华印刷有限公司
开　　本　787 mm × 1092 mm　1/16
印　　张　8
版　　次　2014 年 10 月第 1 版
印　　次　2014 年 10 月第 1 次印刷
书　　号　ISBN 978-7-5469-3925-4
定　　价　29.80 元

网络出版　读读网（www.dudu-book365.com）
网络书店　淘宝网·新疆旅游书店（http://shop67841187.taobao.com）